

ABONAMENTUL

Pe an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe an . . . 40.— franci

Telefon
oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ție.

Mulfămite publice și Lec
deschis costă știrul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napoiază.

Preoții să ia aminte.

Arad, 18 Iunie.

La alt loc în numărul nostru de azi cititorii găesc în întregime discursul dlui deputat Dr. Ștefan C. Pop rostit în ședința de Luni a camerei în contra proiectului de lege asupra așanumitelor cvincvenale preoțești. Tot acolo publicăm și discuția ce s'a incins pe urma adevărilor crude spuse de deputatul român, discuție care va destărbăci de sigur pe mulți din cei ce s'au lăsat amețiți de narcoticul lozincelor lansate dela Oradea-mare și încă din câteva alte locuri de-o celebritate tot atât de puțin onorifică.

Deputatul român, urmând povețelor cinstei și bărbăției tradiționale a partidului nostru național, a combătut în toată sinceritatea convingerii sale noua încercare de a ni se slei forțele de rezistență până la ultimul picur. A susținut acolo, într'o situație de neînviat, aproape solitar în atmosfera de-o aversiune preconcepută a unui parlament ajuns la discreția unui guvern și-a unui partid saturat de inimizție în contra noastră, cauza mare a celei mai asaltate din păturile istorice ale societății românești: cauza preoțimei noastre. A arătat cum, — cititorii noștri cunosc proiectul, — guvernul întinde o nouă cursă preoțimei noastre și cum noul proiect completează un aparat de umilire aplicat conștiinței preoților. Precum întotdeauna, dela reîntrarea noastră în parlament, așa și de data asta partidul național a opus atentatului toate energiile de cari era capabil și dacă rezultatele rezistenței ce-a dezvoltat sunt totuși

mai mult de ordin moral, cauza nu este a se căuta decât în impetuositatea fatală, cu care potrivnicii noștri vor să ne stingă naționalitatea și pentru a cărei stavilire forțele noastre sunt azi încă prea puțin concentrate.

Din vechi timpuri un blestem ne paște, de neînțeles. Ori de câteori energiile bune ale neamului nostru s'au concentrat în acțiuni de prosperare generală, s'au găsit resorturi adânci de puteri rele cari să ne contracareze tensiunea spre ideal. S'au găsit și după reîntrarea noastră în parlament, în curând, o seamă de infami, cari în momente de atâta răspundere istorică ca cele de azi, să otrăvească fântânile noastre de viață și să-i dea vrășmașului, în orbirea lui, fitil pentru și mai surde explozii. S'a găsit la Oradea-mare un liliac, care nu putea să sufere zorile unei epoci de noi lupte, și s'au găsit atâția strigoi, cari să încalcece mătura „ideii de stat”. Bogumiliști, superstițioși cum ne-am pomenit, au fost și mai sunt între noi câțiva, cari să creadă duhurilor rele — și atâta a fost de-ajuns.

E numai firesc, ca cel din pustia vieții noastre, arătările acele fosforescente dela Ceica și dela Oravița, au zăpăcit numai pe cei slabi de minte. Numai cei slabi de minte au putut să creadă în ele, să dea ascultare făgăduielii lor mincinoase și necurate.

Și, iată, voi cei slabi de minte, că ei, marii „bărbați politici”, cum îi socotiți, nimica n'au făcut. Ba dacă au făcut rău au făcut și blestemul isvorește pe unde a călcat călcăiul lor. E mlaștină și boală pe unde calcă, și nu sunt decât jocurile flacărilor de putregai, acele imagini înșelătoare cu cari vă fură mințile plâpânde.

Ce-a făcut Mangra pentru noi? Ce-a făcut chiar pentru preoții săi? Ce-a făcut împotriva legii cvincvenalelor, — el omul lui Tisza cum îl știți? Dar ce-ar și putea să facă? Vedem cu toții cum în Bihor se închid zilnic școalele românești, vedem acolo cea mai încâinită prigoană împotriva poporului nostru! Vedem o administrație de tatari și un hal sfâșietor în ogorul nostru bisericesc și cultural. Tot atâtea fructe ale „prieteniei” cu contele Tisza, tot atâtea mari rezultate ale unei diplomații subtile, neajunse cu mîntea de simplii muritori.

În schimb face mult vicleanul Szegeszku, poate? Mangra e poate tunul cel mare, și nu trebuie să se uzeze, ci să adaste cu tunetul său apariția episcopiei gr. or. maghiare? Ca s'o salute? Or este cine să se îndoiască încă?

E atât de isbitoare neputința transfugilor și atât de eclatante tocmai rezultatele negative ale muncii lor de șobolani! Ei au potențat numai temeritatea guvernelor și le-au dat iluzia, că împotriva unui neam, din care se pot recruta elemente de-un atât de infim servilism, totul este cu putință. Citiți ce-a vorbit Szegeszku, luând apărarea guvernului împotriva deputatului român. Scârbiți-vă de tiradele acele de fantasmă reptilică și dați-vă odată seama, unde trebuie căutată cauza psihologică a slăbiciunilor noastre. Întrebați-vă dacă mai este vre-o notă de romanitate în acest pretins preot român, care-și dă reverenda peste cap în acest fel și dacă mai trebuie să cinstiți reverențele ce sfoșnesc pe cărarea de întunec și păcate, apucată de sinistrul convoi mangrist?

Cartierul latin.

Fragmente din viața parisiiană.

De Mircea Russu Șirianu.

Paris, 14 Iunie.

VI.

Viata în Cartierul latin?... Viata parisiiană?... Ar trebui volume întregi și o pană mult mai măiastră decât aceea a scriitorului acestor însemnări, spre a putea da cititorului îndepărtat, care n'a văzut Parisul, o idee exactă despre complexitatea și în același timp despre frumusețea vieții din acest oraș, care poate fi considerat cu drept cuvânt capitala lumii. Nu zic capitala politică, nici militară, nici comercială, căci în aceste privințe Parisul are ca rivali Londra, Berlinul și poate și New-York-ul. Dar zic capitala intelectuală și artistică a globului pământean!

Văzând acea multime mare și așa de variată de străini, aparținând tuturor raselor umane, care inundă Parisul în fiecare an spre a-i învăța măiestria ce n'o are decât el, spre a-i ghici tainele și spre a-i fura secretele cari vor rămâne totuși un monopol al lui, nu se poate să n'ai impresiunea că te găsești în capitala intelectuală a lumii. Vei vedea aici, pe bulevardul Saint-Michel sau în marile cartiere din jurul Operei sau dela Champs-Elysées sau din Montmartre, toate culorile cari îți arată continentul din care au venit aceste deosebite rase. Alături de o englezoaică blondă, cu pielea albă și cu ochii al-

baștri vei vedea vre-un *Negru din Sudan*, negru ca ceaunul, cu fața animalică și cu părul creț și negru... Vei vedea *Japonezi* cari au venit de peste țări și mări ca să învețe arta sau știința ginetei latine; *Americani* putred de bogați cari vin să-și cheltuiască sau mai bine zis să-și risipească prisosul de milioane; *Englezi* cu ghidul în mână, vizitând Luvrul sau Notre-Dame, veniți aici ca să scape de plictiseala și ceața Londrei burgheze, negustoare și banale; *Spanioli* din America de Sud, îmbogățiți, cari vin să-și cheltuiască averea și prisosul temperamentului lor meridional în localurile de plăcere, în șantaurile, bar-urile sau speluncile de aici, așa de numeroase și așa de ingenios organizate; *Ruși* mulți, fug de zăpada, gerul și de barbaria patriei lor spre a petrece zile frumoase în cercurile rafinate ale Parisului; *Italiani* cari vin să muncească aici pe terenul artistic, foarte numeroși mai cu seamă în ramura picturii, a sculpturii și a arhitecturii, popor bray, plin de calități, care a început să sperie pe Francezi prin însușirile lor excelente și mai ales prin puterea lor de muncă; un mare număr de *Belgieni* și *Elvețieni* cari vin aici spre a intra în comerț sau industrie și spre a face Francezului pământean o concurență neplăcută; mulți din ei se naturalizează și contribuiesc la stricarea rasei franceze. Acești Belgieni și Elvețieni sunt foarte urgisiți aici fiindcă, țările lor fiind aproape, vin în număr mare la Paris și se stabilesc aici luând locurile Francezilor de sânge, fără a se confunda, identifica cu advăratele

aspirațiuni naționale franceze. Presa naționalistă se plânge mult împotriva lor. *Germani* sunt relativ puțini, mai puțini decât s'ar crede; ei sunt foarte rău văzuți și nu pot să răsbată în comerțul francez decât cu capitaluri mari sau a' vând relațiuni excelente. Într'un articol de fond al „Românului” s'a spus că ar fi o sută de mii de Germani la Paris. Trebuie să remarc că această afirmațiune cuprindea o exagerare: ultima statistică oficială nu indică decât vre-o 30.000 de supuși germani. În sfârșit sunt aici câteva mii de *Români*, mai cu seamă aristocrație și studențime.

Trebuie să mai fac o remarcă: Este greșită ideea că Parisul e așa zicând un oraș al plăcerilor. Această concepțiune falsă despre Paris se datorește numeroaselor legende despre stricăciunea morală nemaipomenită ce ar fi existând aici, basmelor despre multimea fenomenală a femeilor pierdute, dar mai ales faptului că într'adevăr marea majoritate a populațiunii străine, vizitatorii, — așa numita *populațiune flotantă* nu vine aici decât ca să petreacă... Dar această populațiune flotantă, trecătoare, nu formează decât o infimă minoritate în masa de trei milioane de locuitori a Parisului și de patru milioane, dacă socotim și localitățile dinprejur (*les Environs*) cari se confundă cu capitala. Ce va să zică aceste câteva zeci de mii de străini cari umplu anual, în mod periodic, în anumite sezoane, hotelurile, restaurantele, teatrele și localurile de plăcere ale Parisului, pe

Cât de simptomatic a fost acel moment al ședinței de Luni, când deputatul român trebuie să dea scriitorului renegat Francisc Herczeg (ales de Români din cercul Pecica) idealul notărilor și lui Szegeszku, lecții elementare despre rosturile congruente ale bisericii și statului, și cât de lamentabil Szegeszku, în mărunțul său rol de-a preamări un atentat mârșav ce se îndreaptă chiar împotriva tagmei pe care atât de bizar o reprezintă!

E timpul să ne reculegem și să ne cumintim odată. Să privim până în fund prăpastia morală ce se cascadează prin atitudini atât de păcătoase și să înțelegem, că izvorul oricărei puteri adevărate e numai *cinstea națională*.

Primul ministru la Maj. Sa. Ni se anunță din Viena: Conte Ștefan Tisza a sosit aici azi dimineață, însoțit de secretarul său. La orele 10 și jumătate, primul ministru ungar s'a dus de la palatul ungar cu automobilul la Schönbrunn, unde s'a prezentat în audiență la Maj. Sa, care l'a primit la orele 11. Conte Tisza a raportat M. Sale despre activitatea de până acum a noului guvern, despre situația parlamentară și politică, despre stadiul chestiunii croate și despre programul viitor de muncă al guvernului. Audiența a durat până la orele 12. Conte Tisza a conferat după amiază cu miniștrii comuni iar seara a plecat îndărăt la Budapesta.

Vești despre demisionarea ministrului Beöthy. Pe culoarele camerei s'a răspândit ieri vestea, că ministrul Beöthy ar demisiona, afirmative, din motive familiare. Ieri înainte de deschiderea ședinței camerei s'a întrunit consiliul de miniștri în salonul primului ministru, ținând o ședință aproape de o oră. Se zice că consiliul de miniștri s'ar fi ocupat în ședința aceasta cu demisia ministrului Beöthy și cu desemnarea unui urmaș al acestuia. Azi înainte de ședință ministrul Beöthy a declarat însă mai multor deputați pe culoare, că vestea despre demisionarea lui e încă prea timpurie. Cu toate acestea se crede că Beöthy va ieși în curând din cabinetul lui Tisza.

Obstrucție în camera austriacă. Ședința de ieri a camerei austriace a avut două momente caracteristice situației parlamentare din Austria. Președintele Sylvester intenționase a cere

în ședința de ieri învoirea camerei pentru trimiteră felicitărilor împăratului Germaniei, Wilhelm II, din prilejul aniversării de 25 ani de domnie. Aducându-i-se însă la cunoștință încă înainte de ședință din partea conducătorilor partidelor slave, că ei nu vor suferi, ca la deschiderea ședinței să se facă și numai amintire despre acest jubileu, președintele Sylvester a renunțat la felicitarea împăratului Germaniei. După deschiderea ședinței, oratorul uniunii partidelor germane Dobernig relevând într'un discurs sprijinul dat de împăratul Germaniei monarhiei a declarat că deputații germani vor trimite din partea lor felicitări împăratului Wilhelm.

Tot în ședința de ieri a camerei austriace a izbucnit pe neașteptate și obstrucția Cehilor. Era plănuț că Sâmbătă camera își va întrerupe ședințele pe timpul alegerilor din Galiția. Clubul polon însă s'a declarat acum pentru continuarea dezbaterilor și în timpul alegerilor, și astfel guvernul s'a învoit la lungirea sesiunii, sperând a rezolvi încă înainte de vacanța de vară proiectele financiare. Cehii au prins de veste despre această intenție, și au început încă ieri cu obstrucția, ca să zădărnicească planul guvernului. Ieri la orele 2 după amiază a început să vorbească deputatul socialdemocrat ceh, Prokesch și a vorbit fără întrerupere până la orele 8, când ședința a fost întreruptă până în ziua următoare.

Tisza și criza din Croația. Se știe că primul-ministru Tisza formându-și cabinetul și-a rezervat complinirea portofoliului ministerului croat pentru mai târziu, anunțându-se totodată semioficial că noul prim-ministru intenționează rezolvirea radicală a crizei din Croația. Conte Tisza a și chemat la sine pe mai mulți bărbați politici croați cu cari a tratat asupra posibilităților unei restabiliri a stărilor constituționale în Croația. Intre acești bărbați politici e și fostul ban al Croației baronul Rauch, care, sprijinit de contele Khuen-Héderváry, sperează a înjgheba o majoritate guvernamentală din elementele unioniștilor vechi și din frankiști, a propus numirea faimosului procuror din procesul sârbesc de înaltă trădare, *Accurti*, în fruntea unui guvern de tranziție, care să octroieze o nouă lege electorală pentru Croația și apoi să se ordone noui alegeri. Propunerea aceasta a lui Rauch de altcum o sprijinesc și dr. Tomasich și contele Peiacevich și astfel nu e exclus ca primul-ministru ungar să facă propunerea în acest senz Coroanei. Fiind chestia croată însă una dintre cele mai delicate probleme ale monarhiei, e întrebare, că oare cercurile competente vor aproba acest plan, care nici decum nu pare a fi pe placul opoziționiștilor croați.

După o altă versiune contele Tisza, opunându-se

unioniștii sârbi, foștii aderenți ai guvernului Tomasich, împotriva numirii lui Accurti, ar fi abandonat propunerea lui Rauch și după alegerea de la Arad va numi de ministru pe contele Peiacevich sau pe fostul prefect al comitatului Szerém, Héderváry.

Noul vicepreședinte al camerei. În ședința de ieri a camerei a fost ales vicepreședintele conform hotărârii luate alaltăieri seara de partidul muncii, contele *Ștefan Lazar* cu 137 voturi. În afară de aceasta camera a mai adoptat în ședința de ieri mai multe proiecte de o importanță mică.

Ședința de ieri a camerei magnaților. Ieri, după amiază la orele 4, camera magnaților a ținut ședință. Indată după deschiderea ședinței președintele, baronul Samuil Josika într'un scurt discurs a făcut propunere pentru felicitarea împăratului Germaniei ceea ce camera a primit cu vii aprobări și urări la adresa împăratului Wilhelm. S'a introdus apoi lista membrilor în temeiul raportului comisiei de legitimare, numele arhiducelui Francisc Carol Salvator. După rezolvirea mai multor proiecte de o importanță mai mică, camera magnaților s'a ajunat până în 20 Iunie, când se vor dezbate proiectele de curând rezolvite în camera deputaților.

Ședința de azi a camerei deputaților. În ședința de azi care a decurs de altcum într'o monotonică caracteristică, camera deputaților a votat 27 de proiecte mai mici. S'a desbătut apoi contractul Pool, pe care ministrul de interne Ioan Sándor l'a recomandat într'un discurs mai scurt camerei spre primire, declarând că numărul emigranților în timpul din urmă a început să scadă în mod îmbucurător.

Punctul cel mai interesant al ordinii de zi a fost raportul comisiei de controlă a rațiunilor finale despre cheltuielile statului pe timpul guvernului coaliționist. Din partea opoziției se credea că partidul muncii va excepționa chiverniseala coaliției. Dar s'a întâmplat chiar contrariul. A vorbit contele Khuen, iar după el dep. Antal Géza, care în discursul său a fost plin de laude la adresa fostului șef al guvernului coaliționist, Alexandru Wekerle, declarând că acestuia e a se mulțumi că în decursul erei coaliționiste nu a obvenit nici un deficit în averea statului.

lângă masa cea mare a Francezilor pe care acești străini, bine văzuți numai din cauza risipei nebune de parale ce o fac, o lasă indiferentă!...

Este adevărat că o parte din cartierele centrale este plină de străini (mai cu seamă bulevardul Saint-Michel, împrejurimile Operei, o parte din Montmartre și din cartierul Elyséului), dar ce însemnează aceasta pe lângă celelalte multe cartiere ale Parisului în cari nu întâlnești pui de străin!... Du-te în cartierele Belle-Ville, Saint-Anoine, Grenelle, Popincourt, Reuilly, etc. etc. și nu vei mai găsi mulțimea aceea împestrată care te isbește cu varietatea babilonică a limbilor ce le vorbește și cu accentul stricat franțuzesc, în cartierele copleșite de străini...

Cine dorește să vadă *Parisul național*, francez, nu Parisul internațional, isă meargă să observe viața din cartierele citate mai sus, o viață neaoșă *franțuzească*, cu mult farmec și cu o deosebită originalitate. Câtă deosebire între această viață națională, unde întâlnești încă viața de familie, tradițiuni frumoase pline de momente de duioșie, unde întâlnești, în sfârșit chiar și religioasă, credința, cu nesfârșitele ei calități moralizatoare, și între viața *cosmopolită*, goală, fără ideal, fără credință, fără tradițiuni, stăpânită numai de un materialism ucigător de virtute și stărnitor de păcate, dominată numai de strălucirea demoralizatoare a banului!... A-

legeți, iubiți cetitori, între aceste două vieți, cea națională și cea cosmopolită, internațională, și spuneți care este de preferat. În viața națională se încorporează progresul adevărat bazat pe tradițiuni curate, pe moralitate, pe credință, pe *cultura națională*, pe când viața cosmopolită este însăși negațiunea perpetuării vieții normale și morale, căci cosmopolitismul se întemeiază pe materialism, plăceri pur trupesti, desfrâu, imoralitate și mai ales negațiunea vieții de familie!... Alegeți!

Și voi aceia cari credeți în *utopia* cosmopolitismului, în posibilitatea unui amestec complex de rase care să aibă consecințe bune și în sfârșit în puterea creatoare a așa zisei „culturi internaționale”, credeți că dacă Franța este astăzi mare și strălucită, dacă are un Luvru, un Pantheon, un Versailles, un Fontainebleau, dacă este plină de arcuiri de triumf, statui și coloane cari amintesc victoriile neîntrecute ale armelor franceze, credeți voi că Franța dărește toate acestea ideii internaționale?... Nu, de o mie de ori nu. Dacă Franța este astăzi mare și acoperită de glorie, dacă ea îți arată nenumăratele tunuri, stindarde și alte trofee ce le-a luat de la adversari, dacă te uimește cu splendoarea extraordinară a palatelor, a castelurilor și a muzeelor ei, ea dărește toate acestea *ideii naționale*, ideii de patrie, dărește *patriotismului fiilor ei* cari au știut să moară pe câmpul de onoare spre a face fericirea și gloria patriei lor! Tot ce admirăm astăzi în Franța este făcut de *patriotismul*

francez, nu de altceva (sau de altcineva)! *Ideea națională este marea idee creatoare* și fructificatoare, toată civilizațiunea umană trebuie să se bazeze pe această idee care a dat rezultate așa de bune până acum și pe care n'avem nici un motiv serios a o ataca. Dacă vom căuta ce a făcut până acum ideea cosmopolită vom vedea că nimic sau aproape nimic bun și foarte mult rău. Aceasta ajunge ca să condamnăm cosmopolitismul chiar de aici din pretinsul focar al lui: din Paris.

Cât despre mine, mărturisesc sincer că Parisul și Franța nu numai că nu m'au făcut să uit de România și de Români, de bietul nostru popor care este încă așa de departe de strălucita cultură de aici, ci din potrivă: tot ce am văzut aici în Franța m'a învățat să-mi iubesc *cu atât mai mult* națiunea mea română! Dacă Franța este mare și glorioasă, dacă ea strălucește, aceasta nu este un motiv ca noi tinerii cari venim la Paris să uităm de umilul dar eroicul nostru neam românesc și de mititica noastră Românie, să uităm de datoria noastră ca Români și să ne facem Francezi sau *cosmopoliți*? O, nu! strălucirea altora nu trebuie să ne facă să uităm datoria ce o avem către națiunea care ne-a născut și căreia îi aparținem cu fiecare părticică a trupului nostru și cu toată puterea sufletului nostru! Am fi niște *ingrați* dacă ne-am lăsa seduși de viața minunată de aici, de plăcerile și rafineriile parisiene și am uita că acolo, departe, în Orient suferă un popor eroic, incon-

Lupta în cameră.

Legea cvincvenalelor, preotești.

Arad, 18 Iunie.

Dam azi în întregime discursul dlui de-
at Dr. Șt. C. Pop rostit în ședința de Luni
camerii ungare în contra proiectului de le-
asupra cvincvenalelor preotești, dimpreu-
cu un raport amănunțit. D. deputat Pop
spus următoarele:

Onorată cameră! Mărturisesc sincer că a
ut o adâncă impresie asupra mea ținută —
tecum foarte explicabilă din punct de vedere
hologic — a domnului raportor atunci,
nd voind să argumenteze acea parte a pro-
tului conform căreia preoții cu pregătiri mai
erioare sunt excluși dela beneficierea de cvin-
venale, și-a făcut referada foarte în silă și s'a
ur observa bine, că nu e compatibil cu tem-
ramentul de poet al d-sale, un astfel de prin-
cipiu, în urma căruia tocmai aceia sunt lipsiți
binefacerile legii, cari sunt restrânși mai mult
aceste binefaceri. — După această premisă
mi-mi voie, să arăt câtă nedreptate zace în
cest proiect ținând cont de aceleași principii
ndamentale, pe cari le-a profesat acest mini-
teriu față de diferitele biserici, precum și ace-
a, cari sunt exprimate în articolul al XIV-lea
legii din 1898 și să arăt, că din toate aceste
ricole de lege a luat ceea ce e agravant pentru
oniesiuni și a abandonat acele principii, cari
unt bune și cari erau deja formulate în lege.
a paragraful al 8-lea se iau acele dispoziții
ele, prin cari preotul e substras autorității
isciplinare bisericești și aruncat pe vecie în
suația penibilă de-a fi ori când la dispoziția
vernelor, și se abandonează cu totul princi-
ile exprimate în articolii XIV și XIII ai legii
or din 1898 și 1909, cari dispun, ca îndată ce
sarea finaciară a statului va ajunge în stadii
mai favorabile aceste venit se vor ridica. *În
ceste legi nici într'un loc nu se spune, că numai
venitele unor preoți vor fi urcate, iar ale al-
ora nu.*

On Cameră! Dispozițiile luate în paragraful
al 8-lea cu privire la întregirea dotației preo-
tești stau pe o bază așa de dilematică, încât aș
putea-o spune cu siguranță, că nu depinde de-
cât dela bunăvoința ministeriului pentru ca un
preot să-și capete întregirea sau nu. — E de
mărunte, cât de mult s'au adevărit bănuielele au-
torităților bisericești față de puterea de stat, ca-
re caută în tot chipul să se valideze în dauna

autonomiei și a autorităților episcopilor și a bi-
sericii. Articolul al XIV-lea al legii din 1898, sem-
nalează numai, că puterea de stat se va ame-
stea în afacerile disciplinare, în anumite îm-
prejurări, și anume, dacă autoritățile bisericești
nu vor porni cercetarea disciplinară în timpul
regerat, sau dacă au și pornit-o, dar au acitit pe
cel inculpat, cu toate aceste statul are drept să-i
detragă ajutorul, așa dară încă din stadiul ace-
sta germinat, statul își revendică o anumită su-
premație de control asupra autorităților bise-
ricești atunci, când zice, că ori au găsit aceste
de vinovat pe respectivul preot inculpat, ori nu
l-au găsit, el poate să-i detragă ajutorul, dacă
o găsește aceasta de bine. (Aprobări.)

Forțe bine, dar atunci nu profesati alte
principii de guvernare, ci spuneți sincer, ce voiti,
deoarece vedeți d-voastră, noi, oameni naivi,
mai avem încă obiceiul să mai luăm din când
în când programul guvernului în mână și noi,
zău cu totul albeva cetim în el.

Contele Ștefan Tisza a zis în vorbirea sa
de program, că pacea religioasă o consideră
de un foarte mare interes național și că aceasta
pace rezidă în simpatia reală și în identitatea
de scopuri dintre deosebitele confesiuni, precum
și într'un sentiment de înfrățire confesională,
cari deși intru câtva cu alte mijloace, dar ser-
vesc aceluiaș scop mare. Mai amintește el în
acest discurs și aceea, că stă pe punctul de ve-
dere al egalității, dar nu al celei de formă, ci
al adevăratei egalități și își susține oarecum
punctul meu de vedere, când afirmă — mai cu
seamă relativ la on. confesiune protestantă —
că se ocupă cu vechiul desiderat al acesteia, ca
dotația de stat, ce i s'a venit ei, luând-o de pe
bazele dilematice de până acum, să devie o do-
tație, cu caracterul de stat ce-i drept, dar care
să aibă anumite baze sigure.

Noi ne conducem de principiul: Quod uni
justum alteri aequum. Dacă el ca un per eminen-
tiam mare protestant, zice, că astfel voieste să
asigure biserica protestantă, atunci așa cred,
că și noi avem dreptul, ca să pretindem pe sama-
tuturor confesiunilor aplicarea tot a acestui pro-
cedeu.

Gândiți-vă numai asupra acestei situații cu
totului nedrepte și vedeți, că astfel prin trece-
rea dreptului de disciplină într'un mod indirect
în mâinile guvernului nu vom pende noi încetul
cu încetul acea legătură, care îi leagă mai cu
seamă pe episcopii noștri de preoții lor, iar acea-
stă legătură trebuie să fie tare și nerăsturna-
bilă. Dispozițiile legii sunt astfel, că ele pro-
voacă oarecum pe preoți, ca, dacă e de lipsă,
să se apropie cât mai mult de guvern, chiar și
dacă nu pe drumuri fățișe...

Iată ideile pe cari trebuie să i le inspire glo-
ria și civilizațiunea franceză aceluia care as-
cunde în sufletul său un sâmbure de recunoș-
tință față de țara și națiunea cărora le aparține.
Parisul este o piatră de incercare; mulți tineri
români, orbiți de strălucirea vană a vieții cos-
mopolite, ajung a disprețui cultura română și
a vorbi cu un fel de compătimire jignitoare
despre patria și neamul lor. Pe aceștia i-a stric-
cat materialismul, luxul sau ideile bolnave, an-
tinaționale și antireligioase, ale secolului. Ei au
ales din imensa varietate de idei pe cari îi le
oferă Parisul, aceea ce este mai rău, au ales
partea bolnavă, putredă, în loc ca s'o aleagă
pe cea sănătoasă. Iar partea cea sănătoasă este
tot ceea ce a creat sau a inspirat ideea națio-
nală, idee care a asigurat dezvoltarea Franței
și care a produs, tot ea, civilizațiunea de ale că-
rei fructe ne bucurăm cu toții și pe care, fără
să-și dea seama, o admiră și cosmopoliții: cul-
tura națională.

Mai cu seamă acest procedeu trebuie luat în
considerare în împărțirea puterii oficiale deoa-
rece dacă noi zicem, că Mântuitorul a dat po-
runca: „Dați Cesarului, ceea ce e a Cesarului,
iar lui Dumnezeu, ceea ce e a lui Dumnezeu”, a-
tunci în toate acțiunile și faptele noastre tre-
buie să fim consecvenți și să aplicăm și noi
acest principiu.

Mai cu seamă autoritățile bisericești sunt
chemate a judeca, dacă respectivul preot atât
din punct de vedere al moralei, cât și din alte
puncte de vedere corăspunde chemării sale sau
nu. Multămească-se statul cu atâta, pentru că
dacă el încredințează pe mâna diferitelor auto-
rități și factori necontrolabili stabilirea chestiei,
că preotul respectiv e moral, sau nu, sau: că
corespunde el chemării sale, ori ba, atunci în-
treg sistemul acesta de congruă îl zidim pe ni-
ște baze de nisip atât de șubrede, încât nimeni
n'ar fi în stare nici chiar să-i prevadă efectul și
rezultatele. Am zis că statul se furizează pro-
gresiv în autonomia bisericii, când îngăduie a-
cest fel de întregire a venitelor preotești. Am
amintit articolul al XIV din legea dela 1898, apoi
pe al XIII din legea dela 1909 și am crezut că
guvernul cu atât mai puțin va lua această dispo-
ziție, cu cât însuș contele Tisza a fost acela care
adeseori a combătut-o în esențialul său. Vătă-
mător e §-ul 5 al art. de lege XIII din 1909, ca-
re zice: (cetește) „Dacă ministrul de culte și
instrucție publică primește informații oficiale des-
pre aceea, că unele fapte sau neglijențe ale unui
preot se bazează pe vre-un ordin dat de autorită-
țile lui bisericești pe întreg teritoriu de sub o-
cărnuirea acelor autorități și dacă respectivul
for bisericesc nu-și modifică în decurs de trei
luni acest ordin în sensul adresei ministeriale,
atunci ministrul de culte și instrucțiune publică
în caz de vătămare gravă a intereselor statului,
conform punctului citat mai sus: c) din para-
graful 22 al articolului de lege XXVII din a. 1907,
în contelegere cu consiliul de miniștri va
putea detrage congrua preoților de pe în-
treg teritoriu respectivului for superior biseri-
cesc pe tot timpul până când ordinul din chestie
al respectivului for bisericesc se va menține în
vigoare”.

On. cameră! D-voastră, majoritatea de azi
și guvernul ați afirmat cu orice ocazie, că acea-
stă dispoziție e de un colorit foarte reacionar.
Căci cu ce ocaziune a fost luată această dispo-
ziție? Pe când cu ordinul nenorocit al contelui
Apponyi, conform căruia în școalele de stat tre-
buie să se predea religia în ungurește.

Această dispoziție a întâlnit resensul d-v.
al tuturor; mai cu seamă contele Tisza a zis că
aceasta e politică de învrăjpire și e o nedrep-
tate; a recunoscut-o de nedreaptă. Cu toate a-
ceste d-v. mențineți în întregime această dispo-
ziție umilitoare pentru biserica, pentru autori-
tatea bisericească și pentru episcopii noștri, dar
nu păstrați acele dispozițiuni, cari în ce pri-
vește îndreptățirea lor rezidă cu principii fun-
damentale în legea precedentă. Nu numai spiri-
tului legii, ci chiar și enunțarea ei formală de-
clară, că dacă starea bugetară va permite atunci
se vor mai mări aceste venit. Nicăiri, în nici
o discuție nu a fost vorba despre aceea, că a-
tunci numai cei cu o calificare superioară se
vor împărtași de aceste, iar de cei cu o califi-
cație inferioară nu se va îngriji nimeni. — Cât
de mejust e punctul de vedere din care pleacă
d. ministru în acest proiect, precum și în comi-
sie și ce contrast uriaș e între dispozițiunile și
argumentarea d-sale, dați-mi voie să v'o arăt
printr'o singură împrejurare. Comisia declară,
că pentru aceea se dă mai mare leafă preoților
cu o calificare superioară, pentru ca aceștia
să servească oarecum de impuls celorlalte au-
torități bisericești, pentru ca să se silească și
ele și să dea o astfel de o calificare alumnilor
lor. — Ea zice astfel: (cetește) „Prin această

urată de dușmani, o nobilă viță a mării ginte
latine, popor nenorocit dar viteaz, persecutat
de soarte dar plin de virtute: *Români*. Să nu
uităm niciodată că suntem Români și că trebuie
să luptăm pentru națiunea noastră, și știința și
cultura pe cari le învățăm aici să le întrebun-
tăm pentru amata noastră națiune! Nimic să
nu fie mai presus decât patria noastră, pe care
trebuie s'o vedem mai mare decât aceea închisă
între frontierele României oficiale, patria no-
astră care este tot pământul dela Nistru până la
Tisa!... Și nici un sacrificiu să nu ne fie prea
scump pentru acel nobil neam românesc care
a infruntat timp de aproape două mii de ani
furtunile barbare și care așteaptă ca oricând
să fim gata a-i întoarce ceea ce el ne-a dat: via-
ța!... Căci numai acea națiune va merge cu
victorie și cu glorie înainte ai cărei fii pun
ideea de patrie, gloria și binele ei, mai presus
decât viața lor! Să imităm în această privință
exemplele așa de ilustre și așa de numeroase
ale străbunilor noștri Români și ale fraților no-
ștri francezi.

Să nu vin ziscump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

So 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marcsvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propria.

**Alegere mare în tru-
souri pentru mirese.**

Vânzare în rate fără ridicare de pret

restricțiune proiectul dorește să servească scopuri generale omenesti și în special scopurile naționale, de vreme ce, pe de o parte pe cei cu calificare superioară îi face să ajungă la venituri mai mari, iar pe de altă parte va exercita o influență îmbolditoare asupra confesiunilor, ca pe cariera de preot, care e însemnată și din punctul de vedere al statului să lase cât mai mare teren pentru elementele cu o cultură mai înaltă”.

On. camera însă nu bănuiește, că pe lângă această nobilă declarație, pe care de fapt o primește necondiționat orice om cult, mai sunt și alte împrejurări secundare. — Pentru că legea mai are o dispoziție și aici apoi se sbat în capete vorba și fapta. Paragraful al 3-lea al articolului XIII din legea din 1909 zice, că acel post de preot, care până în 1 Ianuarie 1910 a fost complinit printr'un act de clasificare inferioară, numai atunci poate avea șanse la un venit mai mare, dacă numărul credincioșilor respectivei comune bisericesti trece peste 800 și dacă suma necesară întregirii, sau jumătate din 800 cor., i-o asigură pentru totdeauna comuna bisericască.

Așa dară pe de-o parte zice: Vrem să dăm îmbold comunelor bisericesti, ca să aibă preoții de o cultură și calificare mai superioară, iar de altă parte declară, că cu toate acestea nu pot înainta pe scara dotației decât preoții din comunele, cari au peste 800 de locuitori, deși și ceilalți au calificarea superioară. — Fie-mi permis, ca să vă fac aici cunoscute împrejurările, cari caracterizează mai cu seamă românimea, în primul rând pe greco-orientali și apoi pe greco-catolici. O însemnată parte a poporului nostru locuiește la munte. Trăiește respirat. E câte-o astfel de comună, care are 300 de locuitori și preotul nu-i în stare s'o străbată toată nici în trei zile. Imprejurările au voit așa, ca noi Românii să trăim răsfirați; noi nu ne-am prea putut îngrămădi în orașe și în sate mai mari; așa-dară pentru faptul acesta noi să rămânem despoiați de avantajul de a avea preoți culti? Noi, să fim despoiați, noi, cari toate tradițiunile noastre, toată comoara și ființa noastră națională ni le păstrăm și azi prin biserică? Nu e oare cea mai mare contradicție ce există, aceea care se află între motivare și acest pasagiu, pe care nu voii să-l omiteți, că: într'adevăr să-i îndemnăm pe preoți să-și câștige o calificare superioară, însă când e vorba ca să-și ocupe postul, atunci cu toată pregătirea lor superioară totuș să nu primească leafă mai mare, sau corăspunzătoare calificării lor. Oare nu e aceasta o astfel de contradicție, care obvine numai atunci când omul voind să facă ceva pornește din principii false, după cum din principii false a pornit întreg proiectul acesta.

Căci, on. cameră, să luăm numai starea faptică a lucrurilor! Cutez să afirm că — conform datelor noastre statistice, — avem circa 2000 de astfel de parohii, în cari preoții nu au decât numai așa zisa calificare inferioară. Faptul acesta își are o mulțime de cauze. Dacă aș sta să le enumăr, ar trebui să reproduc vechea anecdotă, când episcopul și-a întrebat credincioșii, că ce e cauza, de ei nu trag clopotele, când le vine vlădica în sat, la ce credincioșii i-au răspuns: „Din o mulțime de cauze, sfinte părinte, dintre cari cauza principală e, că n'avem clopote.” — Astfel dv., on. cameră, întrebați de ce n'avem preoți cu calificare mai înaltă. După cum am mai spus-o, înainte de toate comunele noastre sunt foarte mici și sunt imprăștiat prin munți, unde zău preoții cu calificarea nu se prea trag, pentru că acolo de fapt ar trebui să poarte crucea de suferință a vieții. Apoi conform canoanelor bisericești gr. or. române, preotul trebuie să se căsătorească, să înființeze familie. Acum întreb eu, oare un astfel de om cu calificare superioară ar merge el să înființeze familie într'un sat așezat prin munții de unde abia în depărtare de câteva zile de se mai află câte-un orașel. Zău cu greu ar putea face una ca asta și chiar dacă ar simți în el acea vocație de apostol, nu și-ar putea afla o astfel de soție, care să se înduplece să-i fie tovarășă în suportarea acestui calvar. Dvoastră știți foarte bine, că cu cât o comună e mai departe de oraș, cu atât e mai restrâns ori cine

numai la preot. Afară de aceea ori cine ajunge în comună el nu trage, decât numai la preotul; astfel la cine trag reprezentanții autorităților comitatense? La preotul statului. — Apoi gândiți-vă numai la situația aceea grea — doar e preot și între dv. —, în care la noi ajunge foarte des preotul, anume, că se duce la patul bolnavului spre a-l împărtași, cu care ocaziune se molipsește, duce boala acasă și-și înfiiază întreaga familie. Acum să-l plătești pe omul acesta cu 400 cor? Oare atâta să fie tot, cu cât statul să contribuie la ajutorarea acestor oameni? Intreb, on. cameră, oare dv. îl absolvați pe acest preot dela datorința lui de a-și paște turma, de a fi adevărat părinte al poporului în orice relații și între orice împrejurări? Il absolvați dv. dela datorința de-a fi un bonus pastor, qui animam suam dat pro ovibus suis mercenarius autem et qui non est pastor, videt lupum venientem et dimittet oves et fugit.

Numărul preoților cu calificare inferioară, după cum spusei, trece în biserică românească peste două mii. Acești preoți vorbesc despre această chestie cu cea mai mare amărăciune și au voit să convoace și un congres, dar episcopii lor i-au liniștit zicând, că acest guvern se va pune pe alte puncte de vedere, deoarece relativ la aceasta a și făcut promisiuni în programul său și în multe locuri aiurea. Vedem, on. cameră, că situația de fapt nu numai că nu s'a mai schimbat, ci — după cum reiese din spusele dlui raportor, mai vreau încă să o și motiveze! E drept că motivarea a mers foarte cu anevoie și după cum a trebuit să vedem, ea a fost în directă contradicție cu nobilul fel de judecată a dlui raportor, deoarece prin faptul, că motivăm ceva, nu putem vindeca răni și nici glasul durerii! — On. cameră! această dispoziție eu o aflui de foarte vătămătoare intereselor noastre, drept aceea voi îndrăzni să propun o modificare a §-lui 2, anume în acel senz, ca fiecăruia să i se dea cvincvenalii, care, conform legii, are drept la întregirea dotației și între aceștia să se numere și capelanii, ca unii, cari îndeplinesc niște servicii tot atât de grele și împovărătoare, ca și ceilalți preoți. — Unele dispoziții ale proiectului, ca d. e. cele cuprinse în paragraful al 5-lea iarăș le aflui de foarte vătămătoare. Dispozițiile acestui pasagiu lovesc în prima linie în cei mai săraci. Pasagiul acesta, bunăoară, dispune, că întregirea venitelor preoțești prin cvincvenalii nu poate fi mai mare, decât triplul venitului curat stabilit prin fasonarea preotului conform legilor citate.

Ei, apoi tocmai comunele cele mai sărace sunt acele, unde preotul are mai puține venituri, sau pot zice chiar nimic. Tocmai aceia vor fi loviți mai greu, cari au dealtmintrelea și o poziție mai grea, foarte grea, fiindcă trăiesc în cele mai sărace ținuturi, unde nu se găsește altceva, decât arunc de câte 200—500%. Vă puteți închipui, on. cameră, ce situație pot avea preoții noștri în aceste comune și că ce vor căpăta aici pe viitor! Guvernul prin acea dispoziție, că a adus această lege pentru congruă, și-a ajuns scopul slăbind legătura puternică, ce exista între preoțime și popor. Acum poporul zice, că nu dă preotului nimic, are doar congruă, trăiască din ea. Până nu venise congrua, poporul se îngrijea de preot și-i da totul. Cea dintâi făină, cele dintâi fructe le ducea preotului. De când însă a venit legea congruei, legătura aceasta dintre preot și popor, nu numai că a slăbit, dar s'a rupt cu desăvârșire și pot să afirm că congrua așa cum se dă astăzi nu însemnează nici un bine pentru preoți.

Dacă dvoastră dlor deputați doriți ca preotul să fie „bonus pastor”, care să-și dea pentru turmă „animam suam”; dacă dvoastră pretindeți ca și preotul să crească copii și să-i poarte la școală, nu vedeți că faceți cea mai mare nedreptate excluzându-i dela cvincvenale? Fost-a vre-odată vre-un caz ca între oameni de aceeaș tagmă să se fi făcut deosebire de calificare cum se face la preoți? Avem noi o singură lege care să ridice leafa notarilor cu maturitate, iar celor cu 6 clase medii să nu le dea nimic? Eu n'am văzut o lege atât de imposibilă și de absurdă. Regret că tocmai actualul ministru e victima acestui proiect prin care-și atrage averșiunea părții celei mai mari a preoțime și prin

care a reușit să deștepte cele mai vii resentimente în sinul tuturor confesiunilor.

După cum am amintit, preoții din ținuturile sărace vor primi numai triplul venitului cu au dela biserică. Sunt și preoți cari n'au mai mult dela biserică decât 100 cor., triplul e deci 300 cor. și atâta capătă ei, chiar dacă au calificare de primul ordin sau chiar dacă au slujit vreme de 30 de ani. Acest proiect de lege nu e nici drept și nici echitabil.

Are apoi proiectul un paragraf referitor la parohiile nouă, care paragraf e absolut nejustificat, pentru că statul nu e în drept să puie teze de această natură. Dispoziția aceasta e cuprinsă în alineatul 11, respective în alineatul ultim al paragrafului 10, și sună (cetește): „Ministrul culte și instrucțiune publică, ori de câte ori cunoaște ca motivată sistematizarea unui post de preot, poate să puie condiția, că o anumită parte din suma cvincvenalelor biserică e datorită s'o supoarte și că din punctul de vedere al cvincvenalelor serviciul preoțesc de dinaintea recunoașterii nu contează”. Și dispoziția asta înseamnă o mare nedreptate, pentru că statul nu poate în nici un caz să decline dela sine datoria de a întregi cvincvenalele.

Di raportor a amintit, că există totuș puț balzam și pe seama preoților cu mai puține pregătiri, — și anume în paragraful 10, respective 9, care le dă acestor preoți, în anume împrejurări posibilitatea de a se împărtași de ajutor. Asta nu înseamnă nimic. Tocmai fiindcă guvernul afirmă că nu voiește să așeze chestiuni de această natură pe temeuri labile, tocmai fiindcă guvernul afirmă că se inspiră de principii libertății confesionale, nu este permisă adoptarea în lege a acestor fel de dispozițiuni, cari pot să se preteze cel mult ca bune mijloace de propagandă electorală, dar nu sunt în consonanță nici cu echitatea și nici cu dreptatea. E cu adevărat grozavă situația bisericii și preoțime, când s'a instituit o atât de vastă gradată a așezării Tauglichkeit (neescepționabilitate), ori termenii mai expliciți: a posibilității de împărtașire din ajutoare. S'a spus că cine e osândit de judecătoria penală ori de forul disciplinar, nu mai poate primi ajutor. Noi, juristii și toți oamenii pricepători au înțeles, auzind vorbele acestea, că judecătorii penale sunt numai judecătorii și nu și forurile administrative. Așa se glăsuiește legea. Dar ce se întâmplă? Vin municipiile și pornesc împotriva lui X sau Y procedura pentru contravenție.

Dar nu s'au mulțămît nici cu urmările deosebit de grave ale sentinței aduse de judecătoria penală, ci dispoziția asta a fost agravată și mai mult în interpretarea ei și s'a făcut enunțarea, că cine e pedepsit de vre-un for administrativ e ca și când ar fi fost pedepsit de judecătoria penală. Așa a fost cu puțință nemaiauzită nedreptate, că de pildă unui preot — eu am date concrete, depuse la minister — i s'a casat ajutorul bănesc al statului pentru că fusese pedepsit cu 5 cor. pentru contravenție, iar altuia pentru că a fost pedepsit tot pentru contravenție, cu 25 coroane.

Ivan Rakovszky: Ce contravenție?

Ștefan C. Pop: Vă rog să aveți nițică paciință, pentru că am obiceiul să povestesc totul. Voi răspunde îndată dlui deputat. Contravențiile au cazuri deadreptul minunate, cari fiecare e câte un *novum* în codurile penale din Europa. Există contravenție împotriva statului, există doleanțe potrivnice statului și există atitudini potrivnice statului, — și pe toate astea cine le constată? Incepând dela notarul și primarul comunal în sus, toate nenumăratele foruri și factori, cărora li-e motiv de ajuns să nu le placă de cum îi umblă preotului ochii, ca imediat să-și învinuiască de atitudine contrară statului. S'a întâmplat, on. cameră, sub antecesorul dlui prim-ministru, că un consilier ministerial a adresat solgăbirăilor o scrisoare cam de următorul conținut: pentru Dumnezeu domnii mei, firea-ți ai nu știu cui, pentru că nu vi-e drag omul acela asta nu înseamnă încă că ar comite fapte contrare statului, și dacă d-v. nu sunteți în strânsă legătură de prietenie cu preotul acela, asta nu constituie încă faptă antipatriotică.

Au lansat o teză numai pentru că să-l ia pe acel preot de pe picioare. E pus cu totul la discre-

ția organelor de stat și comitatense. (Deputatul Iván Rakovszky merge spre ieșire.) Vă rog să mai stați puțin, idle deputat, chiar acum vreau să povestesc despre lucrurile amintite mai înainte.

Se întâmplă că dacă cineva nu poate fi pedepsit pentru contravenție, e pus în fața altui paragraf și e învinuit de ținută potrivnică statului. Să nu ne jucăm cu noțiunile, pentru că siguranța statului nu se poate degrada până acolo ca și în cazuri de acestea să se poată vorbi de atitudine contrare statului.

Pentru că dacă cineva are o purtare corectă nu e bine ca numai de dragul unui notar oarecare să fie timbrat ca preot cu sentimente dușmănoase față de stat și ca ministrul să grăbească a pune în curgere procedura disciplinară prin intermedierea forului ecleziastic. Iar dacă forul bisericesc nu-l pedepsește și-l găsește de om cinstit, atunci statul răspunde totuș: eu am alte convingeri pentru că am informații că respectivul nu e vrednic de ajutor și în consecință i-l iau pe trei ani. Cred onor. cameră că e nejust să procedăm așa și că demnitatea statului nu poate fi adusă în consonanță cu o noțiune atât de vagă a „atitudinii contrare statului”.

Am înșirat toate acestea pentru că să vă conving că omițând tocmai pe oamenii cu mai puține pregătiri din lege, ne punem în contradicție cu spiritul legii despre congruă. Eu așa văd, anume, realitatea că, da, sunt cu totul excluși din lege. Bunăvoința ministrului e totdeauna problematică. Poate ministrul să fie un ministru bun, poate să fie unul rău. Durere, am avut prea mulți miniștri răi, și a încredința în asemenea împrejurări miniștrilor un lucru, nu e de demnitatea corpurilor legiuitoare.

În baza motivelor arătate resping proiectul de lege și anunt pentru cazul dacă va fi adoptat totuș că la paragraful al doilea voi prezenta o propunere.

Szegeszku....

Președintele: Urmează Szegeszku József!

Szegeszku József: Proiectul de față realizează o veche dorință a preoțimei și nu pot decât să salut cu întreagă căldura inimei mele (szívem egész melegével) pe dl ministru. Nu vreau să zugrăvesc de data asta meritele patriotice ale preoțimei, vreau numai să observ că proiectul are și unele lacune. În deosebi bisericile românești n'au fost în trecut în situație să dea preoțimei o calificare superioară, așa că și în prezent sunt vre-o 1500 — și nu cum a afirmat dl deputat Șt. C. Pop 2500 — cu calificare inferioară. Eu urmăresc activitatea preoțimei române (o spionezi, craivle) și constat cu bucurie că în special în timpul din urmă preoțimea română fără deosebire de calificare are o purtare neexceptionabilă (din punct de vedere „patriotic”, firește). Meritul pentru asta îi revine legii despre congruă (!), ministerului (!), căci în secția ministerială referitoare muncesc bărbați cari cunosc (!) preoțimea română. Dacă deci preoțimea asta a fost totdeauna gata să sprijinească aspirațiile statului (maghiar național unitar), guvernul încă e dator să-i considere starea. Dar guvernul se și îngrijește de preoții cu calificare inferioară prin paragraful 9 al proiectului. Nu e just deci să se afirme că proiectul ar face vre-o nedreptate.

Arată apoi — oratorul — cât de mici sunt întregirile de leafă pentru preoți (800 cor.) Solicită apoi pe seama preoțimei izraelite sprijinul guvernului („kötelességszerűleg a zsidó papság szempontjából is szükségesnek tartom ezt az intézményes gondoskodást etc.”). Spune că știe prea bine că „azi guvernul nu poate repara lucrul”. E de-o părere absolut identică cu ministrul în ce privește pe preoții „nepatriotici”. („hogy az esetleg hazafiatlan érzelmű papokat ne részesítse kompotlékban, ebben a tekintetben teljesen egyet értek a miniszter úrral!”). Eu singur cer ca pe preoții nepatriotici să-i reglementeze ministrul („a legerélyesebben”) și să-i lipsească de cvincvenale nu numai pe trei, ci și pe mai mulți ani, pentru că nu se pot tolera în țara asta preoți nepatriotici. (hazafiatlan papokat nem lehet tűrni ebben az országban).

În restul vorbirii sale Szegeszku cere adăsurii de leafă pe seama clericilor din Blaj, a

căror situație e cu adevărat intolerabilă în această privință.

Răspunsul ministrului.

Ministrul de culte și instrucție Béla Jankovich: Proiectul e în strânsă legătură cu chestiunea congruei. Aceleași principii au inspirat și acest proiect. Nu facem deosebire de naționalitate și constat că din partea celorlalte biserici nici nu s'a formulat nici o plângere. (Cât e de naiv ministrul! Celelalte biserici cum să se plângă, când proiectul neîndreptățește și umilește numai și numai bisericile românești! Nota Red.) Înainte de a se fi depus proiectul, ajutoarele bănești s'au lichidat și pe seama preoților mai slab dotați.

Statul are dreptul firesc să condiționeze favorurile ce împarte. Statul e în drept să ceară contraservicii, și, anume, culturale. Dar serviciile culturale nu pot să fie în contradicție cu interesele ideii de stat maghiare (!) și e de datoria noastră să grijim de asta.

Lui Szegeszku îi răspunde, că pe seama clericilor gr.-cat. s'au lichidat de curând adăsurii bănești personale.

Urmează la cuvânt raportorul, Francisc Herczeg. Laudă motivele aduse de Szegeszku și spune, că dacă sub decursul vorbirii dlui Șt. C. Pop ar fi intrat vre-un neomnoscuit în cameră, ar fi avut impresia, că statul voiește să impună dări grele preoțimei române. (Halo! — cercul Pecica!) Om cu cugetarea obiectivă nu poate să înțeleagă că ar fi nedreptate să ceri preoțimii un anume grad de calificare. Deputatul român ar vrea ca statul să dea preoțimei române bani cu nemiluita, dar să nu se intereseze de felul cum se întrebunțează banii. Statul are drept de ingerință în viața preoților. Statul are alte rosturi decât biserica.

Șt. C. Pop.: Atunci e trist!

Francisc Herczeg: Da, are alte ținte, dar asta nu e trist. (Înteruperi: Natural!) Statul trebuie să grijească ca nimenea să nu ia o atitudine potrivnică țintelor ce și-a fixat.

Se votează proiectul în general și se intră în discuția pe paragrafi.

Replica dlui Dr. Ștefan C. Pop.

La paragraful 2 ia cuvântul dl deputat Dr. Șt. C. Pop:

După cum am spus — începe dsa — voi să prezint o modificare a §-lui 2. Modificarea e în mare parte identică cu textul paragrafului și schimbă numai expresiile: „până la suma de 1600 cor....”

On. cameră! Fie-mi permis să rectific cele spuse de d. deputat Szegeszku, care a ținut să-și asigure prin dulcegării de vorbe bunăvoința înaltului guvern, dar care în prezent se mulțumește cu pure declarații. Vă aduc aminte proverbul latin: „bis dat qui cito dat.” Cred că acum ar fi timpul să se dea, acum așteaptă, — și așteaptă nu de decenii, ci de veacuri — preoții, și poate a sosit timpul suprem să se dea aievea și să nu lăsăm iarăș chestiunea la bunul plac al guvernului. În scurtul restimp de 8 ani s'au părăndat vre-o 5 ministere și ne-au dat tot numai promisiuni. Acum a sosit timpul faptei, pentru că promisiunile dulci sunt foarte bune, dar nu împacă stomacul flămând.

D. raportor (Herczeg N. R.) a fost foarte de spirit, când a accentuat niște principii pentru întâia oară auzite, că adecă statul ar avea alt scop decât biserica. Ei, asta e ceva totuș minunat. Eu văd aici o antiteză, pentru că toate guvernele, toți prelații mari și cei dintâi miniștri au afirmat întotdeauna, că biserica are acelaș scop sublim ca statul: progresul paralel, spriginul reciproc, mersul de braț.

Un glas: Direcția o demarcă statul!

Șt. C. Pop: Ce privește afirmația că statul ar avea dreptul de-a hotări singur ce să dea cuiva, trebuie în calitatea mea de deputat în cameră, precum și în calitate de membru al reprezentanței poporului, să dau expresie unui protest, pentru că statul nu dă nimic, statul dă din banii noștri....

Francisc Herczeg: Noi suntem statul!

Șt. C. Pop: ...iar noi nu cerem decât o parte din banii aceia cu amar câștigați, pe cari tot noi i-am plătit. Nu de-a stat primim, doci. Statul administrează numai sumele acestea și are datorie sfântă să împărțasească pe toți din banii ce-i replătește.

Contest principiul, că statul ar fi o putere, care poate împărți grații. Poate să dea titluri, ranguri, dar bani dă din al nostru. Premitând acestea, mai observ că nu e bine să se accentueze atât de des patriotismul, pentru că se comit grozav de multe abuzuri în numele acestei noțiuni. De multe ori cei mai mari criminali au luat pe buzele lor lozincă patriotismului și au tradat patria, câtă vreme acei oameni uitați, despre cari dv. credeți că nu sunt buni patrioți, și-au făcut datoria în vreme de pericol pentru patrie. Cred că acest joc de-a mingea engleză nu se poate face cu patriotismul.

Propunerea mea este următoarea (cetește): „Primește cvincvenalele fiecare preot, care muncește într'o parohie îndreptățită conform legilor de până acuma la o mai mare întregire de stat; pot să ție cont apoi preoții ajutători...”

Propunerea dlui Pop se respinge, pentru că ministrul găsește că ea ar schimba întreg sensul proiectului.

Congresul reuniunilor femeilor române.

— Dela corespondentul nostru special. —

Brașov, 17 Iunie.

Banchetul.

În sala dela „Redută” s'a dat, îndată după ședința primă, „masa comună”, care s'a putut considera de banchet. Vorbirile n'au fost prea multe, dar măduvoase și pline de temperament. Dna presidentă, M. Balulescu a vorbit pentru reprezentantele reuniunilor. Dna văd. Elena Pop, sora dlui Dr. Iuliu Maniu, a vorbit în numele reuniunii femeilor din Blaj, aducând omagii societății surorii din Brașov, d. J. Lengeru, secretarul soc. fem. rom. din Brașov, a salutată pe domni, bărbații de încredere, cari au întovărășit pe doamne. Protopopul Dr. Săltu salută femeile române, promotoarele ideii „Uniunii”. Dna Constanța Hodoș, scriitoare, rostește un discurs mai lung, mult aplaudat, despre rostul femeii române. Mai vorbește dna Maria Popescu n. Bogdan, pentru damele din România, la ceea ce răspunde dna Sevastia Davidescu n. Mureșianu, plină de vervă, cetind totodată pasagi frumoase dintr'o scrisoare a tatălui dsale, fericitul Iacob Mureșianu.

La internat.

După banchet s'a dus o bună parte a publicului la Internatul-Orfelinat, unde elevele și-au arătat hărnicia în fața oaspeților iubiți. Mare zor și mare sârguință în mijlocul tinerelor româncute — fiecare voia să servească mai bine. Impresia, care au lăsat-o spectatorilor (și a consumatorilor) este: poți să te încrezi în dragă voie în grija tinerelor gospodine, căci stomacul nu va suferi pagubă. Și lucrul mânilor lor a fost vrednic de laudă — o mică expoziție a dovedit-o aceasta. În grădinița internatului s'au servit de ale gurii. Numai înghețata nu se prea potrivea la timpul rece — dar aici n'au fost de vină elevele internatului.

Teatru.

Seară s'a dat „Cavaleria rusticana” și „La Sezătoare”. Nu-mi permite timpul să mă opresc mai mult asupra momentului acestuia, de astădată — accentuez numai că publicul a rămas foarte satisfăcut și că sala cea mare din hala de sub Straje a fost plină. Imi rezerv dreptul să scriu în curînd mai multe despre această reprezentare, care ne-a înălțat sufletele.

Sedința a II-a (ziua a doua).

La 11 ore s'a deschis a doua ședință. După ce congresistele s'au fotografiat în corpore, s'a citit din partea notarului ședinței Dr. Horia Petra-Petrescu telegramele sosite dela banchet începînd. Telegramele sunt din Bistrița (soc. fem. rom.), Casa de cetire „Petre Liciu” (București), reun. fem. rom. din Vereșmort, reun. fem. rom. Gherla, Școala normală din T.-Severin (prof. V. G. Borgovan), reun. fem. Tilișca, dna Aurelia Damian (Brad) etc.

Urmează rapoartele comisiunilor. Dna Elena Hossu-Longin (Deva) referență în numele comisiei pentru cenzurarea proiectului de statut. Modificările, cari le propune în numele comisiei — neesențiale (referitoare la paragrafii 2, 6, 20, 22, 23, 29 și 30) se primesc.

Dna presidentă declară statutele de primite, cu modificările aduse de dna Hossu-Longin și cere congresului — primind învoierea acestuia — să poată înainta guvernului țării statutele spre întărire, iar eventualele mici modificări, cari s'ar cere, să le îndeplinească comitetul, care se va alege, fără de a fi nevoie de un nou congres în vederea acestor modificări. Se primește.

Dna Tordășianu (Sibiu) ține un expozeu mai lung, plin de cunoștință de cauză, fiind referența comisiei pentru studiarea programului de activitate a viitoarei „Uniuni”. Asupra ideilor sulate de dsa voiu reveni într'un alt loc, fiindcă au fost atinse probleme importante pentru viața noastră socială. Referența pledează pentru crutare, pentru combaterea luxului, pentru înfrumșetarea bisericilor, pentru răspîndirea produselor mînilor țărancelor noastre, pentru tipărirea unei cărți de bucate pentru țărancele noastre, pentru propaganda cu așa numitele „cărămizi” (broșuri, cu foi cari se vînd în folosul orfelinatului proiectat, cu câte o sumă minimală bucată), pentru costumul cu caractere românești la serbările viitoare ale „Uniunii”.

S'a născut o discuție interesantă, care ne-a dat dovadă că doamnele noastre se pricep și la discutarea obiectelor vitale pentru soarta neamului nostru.

Dnele E. Hossu-Longin, Maria Dr. Botiș (M. Cioban), Dr. N. Stinghe, L. Mureșan, (Turda) au luat cuvîntul.

În sfîrșit s'a primit ca program de muncă proiectul elaborat de dna Maria B. Baiulescu, cu rugarea ca acest proiect, completat cu dorințele comisiei, aflate de potrivite și de congresul de față, să se tipărească și să se trimită tuturor reun. fem. rom. dela noi. În decurs de jumătate de an să fie studiat din partea acestora și să fie trimis biroului celui nou, cu eventuale observări.

Se aduce mulțumită comisunilor pentru munca prestată.

Punctul următor se absolvă repede: Sibiencele au invitat Reun. fem. dela congres pentru viitorul congres la Sibiu.

Se hotărăște deci ca viitorul congres să se țină la Sibiu.

După o consultare mai lungă s'a proclamat ales cu mare însufletire următorul comitet:

Presidentă: dna Maria Baiulescu.

Vicepresidente: dnele Maria Cosma și Elena Hossu-Longin.

Casieră: dna Virginia Vlaicu.

Secretară: dna Sidonia Petrovici.

Membre în comitet: dnele Catinca Bârsan, Elena Sabadeanu, Ana Filip, Paulina Rădulescu, Sofia Beleş, Elena Pop n. Maniu și Elena Metian.

Suplente: dnele Maria Moldovan (Mediaș), Ana Pop de Lemeni (Cluj) și Lucretia Mureșian (Turda).

Terminîndu-se ordinea de zi dna presidentă încheie congresul cu cuvinte însufletite, dorindu-le tuturor: La revedere la Sibiu!

Dna Elena Dr. Metianu a mulțumit dnei presidente pentru activitatea din decursul congresului, precum și celorlalte membre din comitet.

Sedința s'a terminat la 12 jum. când s'au fotografiat din nou cei prezenți.

Corresp.

Conform promisiunii noastre dăm azi în întregime frumosul discurs prin care președinta congresului, dna Maria Baiulescu, a deschis cea dintâi ședință:

Onorat congres!

Stimatele doămne, stimaților domni!

Clipita aceasta măreață și înălțătoare în care sunt chemată să salut și să bineventez în numele matroanei noastre Reuniuni pe Reuniunile de femei române asistente și asociate cu noi, este solemnă, este epocală.

Rostul graiului omenesc este însă insuficient ca să poată tălmăci în verb, sentimentele ce cutremură sufletul nostru în asemenea rari și unici prilejuri.

Față de acest praznic cultural feminin cuvîntul meu ar trebui să exprime nu numai gândirea și simțirea celor de față, ci ar trebui să închipuiască și să reprezinte întregul trecut al acestei Reuniuni, — aș trebui să fiu mediul duhului întregii pleiade de întemeietoare, întregului soi de devote muncitoare cari au lucrat la această Basilică de cultură și de caritate — în numele lor ar trebui să exprim cuvîntul meu și în numele acelor generațiuni viitoare, care se vor folosi și se vor bucura de această primă întâlnire a femeilor române din Ungaria — care ne fu dăruită nouă să o petrecem.

Emoțiunea care tresaltă inima mea nu-mi dă însă tăria sufletească ca să corăspund în felul acesta chemării mele. Voi vorbi ca soră, suflet la suflet avînd certitudinea că în inima fieste-cării din noi este aprinsă licărirea scînteiei divine care dă duhului nostru sublima avîntare.

Vă salut deci iubite surori cu toată dragostea călduroasă și năsecată, — văzându-vă nevă și în jurul nostru, abia am deplină conștiință că visul meu ideal este înfăptuit; — am conștiința că ați venit la noi, la vârstnica noastră soră mai mare, — ca membrii unei întinse familii din aceeaș seminție, răspîndiți pretutindeni, ca să propage cultura și binefacerea, — ați venit la noi ca să vă admirăm vigoarea, avîntul și curajul vostru.

Vă salut și vă urez bună sosire iubite tovarășe de muncă, care lucrați în aceeași dorință de a sluji intereselor legii și neamului nostru:

Vrednice reprezentante ale falnicelor instituțiuni feminine cărora vă consacrați fără crutare de sine pentru binele iubitelui nostru popor.

Te salut castă aleasă dedicată înaltei misiuni de a ridica demnitatea feminină.

Voi milostive alinătoare ale mizeriei omenesti — împodobitoarele lăcașurilor sfinte, păstrătoarele datinilor noastre — reginele rozurilor muncitoare, care săvârșesc cu lucrul mînilor lor minunile vechei Arachne.

Vă salut și vă aduc omagiile noastre, pentru că ați răspuns la chemarea de a strînge marele sfat în care noi să ne îmbărbătăm de curajul și de entuziasmul vostru, iar voi să nădăjduim în razimul experienței noastre.

V'am chemat să legăm tovarășia dragostei, tovarășia înțelegerii mutuale desinteresate, tovarășia încheșării firești de a afla calea cea mai potrivită spre unul și acelaș scop sublim, de a ajutama iubitul nostru popor.

V'am chemat să ne spunem păsurile și bucuriile noastre, să chibzuim și să cumpănim împreună cum am putea lărgi sfera activității noastre, fiecare în marginea ogoarelor sămănăturilor sale.

V'am chemat în deplină credință, fără a Vă cere nici jertfe, nici îndatoriri în schimbul acesta.

Cu toatele vom alcătui credeul nostru de muncă și de datorie care să formeze directiva noastră în unitate de gândire pentru cadrele felurite ale activității noastre.

Iat-o venită această faimoasă zi a marelui sfat în care va fi pecetluită legătura noastră, în

care va fi încheșată înțelegerea noastră în care vom încopcia marea horă a frăției — în care vom fereca „Uniunea femeilor române din Ungaria”.

Ce însemnătate va avea această asociere a noastră pentru viitor încă nu se poate evalua.

Deocamdată admiterea principiilor noastre ca bază fundamentală a legăturii ce încheiem și adică:

ca să tindem a crește ficele poporului nostru cât mai desăvârșit cu cea mai înaltă perfecțiune sufletească spre binele și folosul neamului nostru

ca să cinstim legea părinților noștri, ca cel mai sfînt lăsamant primit dela ei, legându-ne a-l apăra din veacuri în veacuri; ca să păstrăm comora măestriei noastre naționale din fiice în fiice, precum am primit-o din neamuri în neamuri,

ca să creștem soții și mame harnice devotate econoame și agonisitoare la casele fiilor români,

ca să fim bune, blînde și milostive pentru cei bolnavi, pentru cei săraci, pentru cei lipsiți alinîndu-le durerea,

ca să stăruim cu toatele a crea asilul tuturor orfanilor români, casa milostivirii în care îi vom adăposti cu toată iubirea noastră de mamă.

Și pentru ca să putem aplica aceste principii și pentru ca să putem pune în aplicare proiectele noastre, an de an să repetăm această festivitate, an de an să convocăm aceste congrese pe rînd la fiecare din Reuniunile asociate.

Noi punem astăzi temelie pe care se va clădi o nouă fortăreață apărătoare a neamului nostru și fiștecare întâlnire a noastră va continua a ridica această clădire, pe care o vom străjui-o noi femeile române.

Din citadela noastră vom veghia neconținut cu ochi de Argus, cum să fim demne de soții și fiii neamului nostru, ca alături cu ei să punem umărul la întărirea și prosperitatea poporului nostru.

D-nelor, este încă vast ogorul nesămănat care cade în sfera activității feminine.

Muntele mizeriei este mare și mîna, care vrea să-l răstoarne este mîna gingașă a femeii. — Dar sfînta Scriptură ne învață, că cu deplină credință și cu voință vom putea muta chiar munții, — unite într'un cuget și o simțire cu puteri centralizate să credem că vom putea răsturna și acest munte.

Unite într'un cuget și o simțire vom face trecătoare peste grozava prăpastie dela belșug la mizerie, — căoi numai femeia poate fi împăcătoarea nenorocțiilor, desnădăjduților și celor desmoșteniți.

Este o mândrie pentru femeie, că astăzi este capabilă să influențeze în viața unui popor în moduri acesta demn de valoare etică. Prim muncă sa socială desinteresată femeia a devenit un factor important chiar în viața statelor, pentru că numai ea este capabilă să rezolveze încâtva problema umanitară, numai ea este capabilă să fie consolatoarea omenirii.

Uniunea noastră ne va da posibilitatea să conlucrăm în toate aceste direcțiuni umanitare și mai cu seamă în direcțiunea social-economi-că stăruind la îmbunătățirea soartei femeiești, atât în familie, cât și ca muncitoare, atât în straturile superioare ale societății, cât și în pătura trainică a țărânimii noastre.

Doamnelor, Reuniunea noastră va fi reprezentanta grupărei tuturor femeilor române din Ungaria și va fi un for răspunzător pentru progresul feminin, va fi un factor important în viața poporului nostru și este începutul marelui rol social care este rezervat și femeii române în viitor.

Femeia prin educațiunea și înălțarea sa sufletească va fi nu numai păstrătoare și reproducătoare rasei, ci va trebui să fie regenerătoare și reorganizătoare principiilor ce pot fericii omenirea; ea va fi nu numai muma popoarelor, ci educatoarea, civilizatoarea și îngerul păzitor al neamului său.

Pentru această țintă ne însoțim într'un cuget și o simțire și vrem să constituim Uniunea femeilor române din Ungaria.

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 Iunie n. 1913.

Cum se pierde o școală românească. Primitiv aceste dureroase rînduri: La marginea nordică a comitatului Târnava mică este situată comuna curat românească Cerghidul mare. Comună înstărită, cu oameni isteți, însă tânjește din cauza lipsei de școală. Până anul trecut școala era o casă neîn-grijită, nepadimentată, încât nu putea să fie locuința unui om bine crescut, necum să servească de loc de învățatură pentru 100 copii — mai curînd pentru îmbolnăvirea lor. Inspectorul regesc a excepționat-o și a cerut înființarea alteia — în-deosebi fiindcă era neîncăpătoare pentru numărul ce tot creștea al școlărilor.

Tocmai pe atunci ajunse la mezat moșia unui „nemes”, — Cerghizenii nu stătură pe gânduri, ci puseră mîna pe cele câteva sute de jughere dimpreună cu casa aceluia potrivită pentru a servi drept școală. La stăruința preotului Frîncu sătenii căzură de acord să cumpere „curtea” nemesului cu 1600 cor., putînd servi pentru două sale de învățămînt, pentru locuința învățătorilor, precum și eventual pentru cancelarie notarială. Mai întîi sătenii aduc la fața locului pe inginerul comitatens, ca să constate dacă este acomodată pentru școală sau nu. Inginerul răspunde afirmativ și le și face un mic plan conform căruia curtea nemesască putea fi dată destinațiunii nobile. Curînd după aceasta poporeni trimit planul lor spre aprobare consistorului din Blaj și Sibiu, fiind ei de două confesiuni.

Lucrul mergea cum nu se poate mai bine, — cînd intriga neobrăzată își vîrî capul, ca să se a-deverească zicala atît de cunoscută „peirea ta din tine Israile”. Doi „domni” români, un proprietar a 900 de jughere și notarul român din acea comună, își pun toate puterile — vrednice de o cauză mai bună — ca să zădărnicească planul sătenilor cumînți, conduși de părintele Frîncu. Proprietarul promitea să facă el școala, cu patru pereți, fără locuință învățătorescă, cu condiția ca el, să nu mai aibă nici o obligație față de școală. Pretenziunii acesteia se alătură și notarul dimpreună cu primarul, fratele notarului; apoi prin protopopul Oșorheiului, la Consistorul sibiian se înglodă treaba școlii. Doreau adecă „domnii” noștri, să facă numai o școală gr. ort., iar gr. cat. să-și vadă singuri de treabă. Mai doreau apoi: casa cumpărată la dorința satului, să rămână în cărcă părintelui Frîncu. Tărani, acci sărmani fără școală, bătuti de grijile aspre ale traiului amar, s'au dovedit însă mai pe sus decît domnii cu maturitate, studii de universitate și au stat toți ca unul pe lângă tîrgul făcut, nepărăsind pe părintele Frîncu pînă în ultimul moment. Urmează scrisori după scrisori la Consistorul din Sibiu, la început mai domoale, la urmă cu amenințarea că ei toți se fac gr. catolici; fără rezultat. Atunci tărani iau drumul Sibiului în două rînduri. Acolo li se promite totul, nu se face însă nimic. Astfel a intrat amărăciunea în sufletele lor și altcum amărite, — singuri cei doi domni jubilează.

Prelegerile în iarna trecută se ținură în curtea cumpărată, și bucuria tuturor celor cu inimă, cari treceau prin Cerghid era mare, cînd vedeau steagul românesc al culturii, pus pe frontispiciul fostei curți a nemesului. La examene protopopul (acum protopopii înlocuiesc pe inspectorii regești cari comandă închiderea de școale? N. R.?) le spuse oamenilor că școala nu e bună și să facă alta. Ba „domnii” au intervenit și la inspectorul regesc, care cu ocaziunea vizitei a spus primarului să vestească pe săteni, că nu dă voie să folosească curtea de școală. Bieții tărani azi nu mai știu ce să facă, și-s hotărîți să facă școală comunală, ori să o deie la stat. Notarul „român” și proprietarul fără copii, cu atâtea jughere pe cari i le muncesc din greu acei tărani, pot fi mulțumiți că le-a reușit a stinge o lumină a neamului și a deschide drum străinilor,

ca să-și arunce neghina în conștiința românească a cerghezenilor. Să le plătească Dumnezeu!...

Un om năcăjit.

Spre orientare. Pentru încunjurarea ori căror neînțelegeri, ținem să avizăm pe cetitorii acestui ziar, că d. Dr. Sever Dan este corespondentul autorizat al ziarului „Românul”.

Vizitațiuni canonice. În serbătorile sfintelor Rusalii P. S. Sa părintele Episcop al Aradului Ioan I. Papp a făcut iar mai multe vizitațiuni canonice împreună cu sfinții de biserică în părțile banatice ale diecezei Aradului. P. S. Sa a plecat din Arad încă Sîmbătă în 1/14 Iunie cu trenul de amiază, însoțit de protosincelul R. Ciorogariu, protopopul referent școlar Gheorghe Ciuhandu și diaconii Dr. Lazar Iacob și Cornel Lazar.

În gara din Aradul-Nou P. S. Sa a fost bineventat din partea preotului Seculin din Sf. Nicolai-Mic. În gara din Timișoara îl aștepta o mare parte a intelectualilor de acolo în frunte cu administratorul protopopesc Ioan Oprea. În Timișoara P. S. Sa a vizitat noua biserică din Fabric, iar la orele 4 și-a continuat calea cu trenul la Checia-Română, unde a ajuns la orele 5 și jum. Aici îl aștepta protopopul tractului Mihai Păcățian cu mult popor și un banderiu impunător. Seara s'a făcut privegherea, iar în prima zi de Rusalii părintele Episcop a sfințit biserică renovată din acea comună. Meritul acestei frumoase renovări revine preotului local Atanasie Todan, care prin atitudinea sa de bun păstor și-a câștigat iubirea poporenilor săi.

În aceeași zi după amiază P. S. Sa însoțit de foarte multe trăsuri cu popor și banderiu a mers la Pobda, unde a ținut poporului cuvîntare de întărire a credinței. Din Pobda a mers la Beregsău, unde scara asemenea a fost priveghiere, iar a doua zi de Rusalii P. S. Sa a sfințit biserică din acea localitate. Au fost de față mulți intelectuali din Timișoara. La banchetul dat în onoarea P. S. Sale protosincelul Ciorogariu a închinat în memoria marelui Dimitrie Tichindeal, care a servit în comuna Beregsău ca dascăl.

În aceeași zi după prînz P. S. Sa a plecat la Mehala-Timișorii, unde a fost bineventat de primarul substituit al orașului Timișoara, de administratorul protopopesc Ioan Oprea și preotul locului Ioan Plavosin.

În toate comunele vizitate P. S. Sa a rostit predici îndemnînd pe poporeni la viață creștinească și la părăsirea relelor deprinderi. Seara P. S. Sa s'a rețors la reședința sa din Arad, unde a sosit la orele 11 din noapte.

Regimentul românesc din Alba-Iulia aranjează mari festivități jubilarie. Regimentul românesc din Alba-Iulia își va serba în 24 Iunie jubileul de 150 de ani dela înființare. De săpămîni întregi în localurile libere ale garnizoanei soldații noștri se îndeletnicesc cu aranjarea festivităților; muzica militară întonează Călușorul, Bătuta și cîntece românești. Serbările jubilarie sunt impregnate de un caracter curat românesc.

Pînă acum cunoaștem referitor la aceste serbări următoarele amănunte:

Înainte de amiază se vor da onoruri militare, se va celebra sfînta liturghie și se va încorona monumentul ridicat în amintirea eroilor căzuți în 1866 la Custoza.

După amiază, la orele 3, treizeci și trei de soldați îmbrăcați în port național vor juca Călușorul, Bătuta și alte jocuri românești; se vor cânta mai multe cîntece și se vor reprezenta cîteva piese hazlii.

La festivitățile jubilarie aranjate de soldații români ai regimentului de casă albaulian ar fi

de dorit să participe cît mai numărös public românesc, din cît mai multe părți. Bucuria soldaților noștri să fie și bucuria neamului; amintirea eroilor români căzuți la Custoza să fie prăznuită de cît mai multă lume românească.

Concertul Mărcuș-Crișianu-Barbu în Oradea. Comitetul filial al „Societății pentru fond de teatru român” din Oradea-mare face întinse pregătiri cu aranjarea concertului din 2 Iulie pe care-l va da avînd concursul artiștilor noștri Ștefan Mărcuș, Ioan Crișianu și dșoara Aurora Barbu. Concertul se va începe la orele 8 în sala cea mare dela „Kereskedelmi Csarnok” (Bilet de persoană 4 cor., bilet de familie 10 cor.)

Rugăm și de astădată publicul nostru bihorean să contribuie cît mai mult la reușita concertului.

Reimprospătăm cu ocaziunea asta programul turneului din lunile Iunie și Iulie al artiștilor noștri: 22 Iunie în Mediaș.

26 Iunie în Beiuș (unde va avea loc și întrunirea colegială a absolvenților de acum 10 ani ai gimnaziului beiușan).

29 Iunie în Vașcău.

2 Iulie în Oradea.

6 Iulie în Șomcuta-mare.

10 Iulie în Șimleul-Silvaniei.

12 Iulie în Bistrița.

16 Iulie în Reghinul săsesc.

20 Iulie în Abrud.

Suntem informați că artista noastră dșoara Aurora Barbu e angajată dela toamnă la opera din Hamburg. Relevăm acest moment cu deosebită bucurie, fiindu-le dată artiștilor noștri pînța de a-și desvăli puterea talentului lor pe scenele mari apusene creîndu-și un nume, — dar și cu... tristețea cugetîndu-ne cît de impropriu e la noi terenul pentru desvălirea puterilor artistice de scenă. — Dorim dșoarei Barbu deplin succes.

La fondul ziaristilor. D. Dr. Gavril Buzura, avocat în Lăpușul-unguresc a dăruit fondului ziaristilor 30 cor. ca răscumpărare a anunțurilor dsale de logodnă cu dșoara Cornelia Maior din Beiuș.

Cutremure de pămînt în Ardeal. În Sîmbăta Rusaliilor pe pămîntul Ardealului și Bănațului s'a simțit cutremur de pămînt. — Din Mediaș ni se scrie: Azi 14 Iunie s'a simțit în orașul Mediaș un cutremur de pămînt care a durat mai multe secunde. Cutremurul a pus în mișcare lămpile, cari au oscilat 130 secunde, în unele locuri oroloagele au încetat să mai bătă. Direcția oscilațiilor lămpelor a fost dela ost la vest.

Cu aceeași dată ni se scrie din Cacova (Banat): La orele 10 și 40 min. s'a simțit un puternic cutremur de pămînt în direcția nord-sud. Cutremurul a durat circa 1 minută și 30 secunde, cu mici întreruperi. Ca fenomen ciudat e de notat că temperatura îndată după cutremur a scăzut 5—6 grade.

Pe la orele 11 n. a. s'a simțit un ușor cutremur de pămînt de durată foarte scurtă și în Arad.

În aceea Sîmbătă — dupăcum ne aduc vești toate ziarele din regat — s'au resimțit unduțiile unui cutremur de pămînt foarte violente în următoarele orașe din România: București, Pitești, Craiova, Turnu-Măgurele, Râmnicu-Sărat, Câmpulung, Brăila, Giurgiu, Slobozia, Roșiori, Focșani, Slatina, Călărași, Moreni. — Ziarele adaugă: acelaș cutremur de pămînt a zguduit întreg pămîntul Bulgariei.

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie. Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospecte prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

Probabil cele trei puncte, din Ardeal și Bănat să fi fost mișcate în urma violenței marelui cutremur de sud.

România hotărâse mobilizarea a trei corpuri de armată. Față de întorsătura pe care o luase în ultimele zile evenimentele din Balcani, guvernul român hotărâse mobilizarea a trei corpuri de armată. Joi, M. Sa regele Carol dăduse și ordinele, din Constanța, ca mobilizarea să se efectueze chiar înainte de întoarcerea sa în București. Când a venit însă vestea telegrammei țării și s'a văzut astfel că este posibilitate ca conflictul din Balcani să se termine prin pace, așa cum dorește toată Europa, s'a renunțat la această măsură dar desigur se va pune în executare dacă din nou situația va deveni războinică.

Știrea aceasta am aflat-o dintr'o sursă așa de autorizată încât ea nu va putea fi desmintită.

Sfârșitul generalului Stössel. Generalul Stössel, apărătorul cetății Port-Artur, se sfârșește în boală și mizerie în Odessa. Este atins de paralizie generală; și-a pierdut graiul și vederea. Unul din foștii ofițeri din statul major rus i-a venit în ajutor, altfel eroul dela Port-Artur ar fi fost silit să cerșească.

† **Ioan Oncescu.** Sâmbătă, 14 Iunie seara a încetat din viață, în etate de 73 de ani **Ioan Oncescu** notar pensionat în Sebeșul-săsesc. Deținutul a fost un valoros bărbat care a luat parte la multe mișcări culturale românești, a fost membru fondator al „Asociațiunii” și al „Societății pentru fond de teatru”, membru și președinte al direcțiunii băncii „Someșana” din Sebeșul-săsesc, etc.

Odihnească în locul dreptilor!

În ziua a treia a jubileului împăratului Wilhelm. Într'un număr trecut amintiserăm că festivitățile împăratului Wilhelm nu vor avea un prea larg cadru, pentruca să se evedențieze cu acest prilej caracterul curat al germanismului consolidat atât de bine sub domnia sa. Ziua care a realizat această dorință a împăratului a fost cea de ieri: adevărata zi de sărbătoare a întregii națiuni germane.

După amiazi s'au prezintat familiei împărației principii capi ai statelor din confederația germană și reprezentanții orașelor libere din Germania. În numele lor a tostat Ludovic, prințul regent al Bavariei. Toastul a desvâlit toate marile calități sufletești pe cari împăratul Wilhelm le-a pus în serviciul națiunii germane. Prințul-regent a amintit toate acele servicii ce le-a făcut împăratul: a întărit armata, a creat marina, a lucrat pentru propășirea uimitoare economică, a promovat instituțiile sociale, — Răspunsul împăratului plin de energie și temperament a fost de o rară strălucire: el și-a declinat orice însușire și s'a mulțămît să spună că toate faptele ce le-a făcut le-a închinat împărației naționale a Germanilor și mulțămeste principilor și orașelor libere pentru sprijinul și supunerea ce i-a arătat-o în deosebite vremuri. Niciodată nu s'a cugetat să sprijinească pe singuratici, ci întotdeauna a avut în vedere *integritatea imperului pe teren politic, social și cultural.*

Remarcăm în legătură cu festivitățile zilei acesteia încă un moment: Pe stradalele Berlinului o mare mulțime de studenți germani a făcut împăratului o retragere cu faclă, pe marginile stradelor asista un enorm public. Împăratul a primit în audiență o deputațiune a studențimei germane, urărilor căreia împăratul a răspuns foarte afabil.

Reprezentantul celor 45 de societăți de pace din America Carnegie a dăruit 100.000 mărci ziarului oficios al societății germane pentru pace „Deutsche Eiche”, pentru ca să propage cât mai întins pacea și să mijlocească o apropiere între Anglia și Germania.

Promotie. D. Victor Pop, teolog absolvent actuar la oficiul arhidiecezan în Blaj, a fost promovat în 15 Iunie c. doctor în științele juridice la universitatea budapestană. — Felicitări.

Între cei doi țari! Țarul Rusiei și-a adus aminte că este al tuturor Rușilor și cum consideră Bulgaria și Serbia ca niște gubernii mus-

călești, a tras o depeșă de stăpân către slugi și le-a spus ca să facă bine să se împace că le bagă sabia în burtă. Amicul Petre al Serbiei o să primească el cum o primi această depeșă, care nu-l prea privește, dar Nazone, Burbonul Bulgariei, știe că lui, în special, se adresează depeșa țarului.

Dela țar la țar, așa limbăgiu e un afront de-mi crapă obrazul de rușine. Și eu — de! — nu sunt țar!

Impunerea studenților străini în Franța. Ministrul francez de finanțe lucrează la un proiect de impozite cari vor fi plătite de stud. străini cari studiază în Franța. În acelaș timp, toți medicii străini cari după 25 de ani de ședere în Franța nu s'au naturalizat, vor trebui supuși acestui impozit. Impozitul va fi plătit de cei 4000 studenți și tot atâtea studente, în primul rând ruși, români și turci, cari se află acum în Franța.

Mare îngheț în Bucium. În nopțile sfintelor Rusalii (15 și 16 Iunie) un îngheț cumplit a cuprins zarzavaturile și porumbiștile năcăjiților români din Bucium (com. Alba-inferioară) și împrejurimi, nimicindu-le aproape total. Atâta mai lipsea năcăjiților noștri plugari din acele părți, bătuți de toate năpastiile soartei.

Procesul logodnicilor. În Franța s'au mărit în timpul din urmă numărul proceselor pentru cereri de daune-interese, intentate ex-logodnicilor. Logodnicele care se văd părăsite de logodnicii lor, nu se resemnează cu ușurință, nu înțeleg să joace rolul fetei sentimentale dezamăgite, ci rezolute fac apel la judecători și cer să li se dea contra-valoarea neplăcerii sentimentale suferite. Așa de ex. o dsoară artistă la un teatru din Paris, logodită cu un muzicant, s'a pomenit într'o zi cu o scrisoare astfel redactată:

„Regret din toată inima că nu pot să mă țin de promisiunea ce ți-am făcut-o de a ne lega viața. Cauza? O știi. Am o legătură veche cu o femeie pe care am iubit-o și pe care cu regret ți-o comunic, am constatat cu oarecare surpriză că tot o iubesc. Consolează-te, dsoară, căci trebuie să punem chestiunile de inimă mai presus de considerațiunile vulgare și pretinse nobile, ca aceia a cuvântului dat, etc.”

De aci proces. Artista a cerut — artistele sunt foarte modeste — 50.000 lei daune-interese. Judecătorii au găsit de cuviință că rău s'a purtat muzicantul logodnic, dar a redus pretenția logodnicei la suma de 3500 lei.

Pericolul balcanic. Știrile mai recente nimicec aproape și ultima speranță pentru evitarea războiului ce amenință a izbucni între Serbia și Bulgaria. În răspunsul guvernului bulgar, dat ieri se declară că Bulgaria va primi arbitrajul Rusiei numai dacă acesta se va face în baza contractului de alianță și a memorandelor, cari ambele state vor avea să le prezinte în curs de o săptămână. E întrebare însă că oare Serbia va renunța la pretenția ei referitoare la revizuirea contractului. În Serbia agitația de altcum e foarte mare. După cum anunță o telegramă din Semlin, regele Petru n'a primit dimisia guvernului Pasici, care s'a văzut necesitat a face acest pas în urma situației create de răspunsul țarului. Prin urmare Serbia își menține pretenșiunile. Conferința primilor miniștri a celor 4 state balcanice se va începe Duminică la Petersburg. Ieri a sosit la Belgrad pe neașteptate moștenitorul Alexandru, pentru a-i face cunoscută primului ministru atitudinea neclintită a ligei militare sârbești. În Serbia în general se crede că diferendul dintre Bulgaria și Serbia îl vor decide armele încă înainte de ce țarul va putea să-și spună cuvântul.

Inecarea unui oraș indian. Orașul Indiei inferioare Palitana a fost distrus de potop. Ziarului din Londra „Times” i se vestește din Bombay că în împrejurimile

Palitaniei a curs timp de 6 zile groaznice ploi, marea a fost bătută de vijelii puternice încât rozând țărnișii a năpădit Polimana care zace întreagă sub apă. Oamenii au pierit cu sutele iar casele de lemn s'au prăbușit în apă.

Un pașaport ciudat. Statele europene nu sunt toate de acord în ceea ce privește durata cât sunt valabile pașapoartele pe care le eliberează supușilor. Unele le emit pentru jumătate de an, altele pentru un an ori doi și numai Anglia le eliberează pe timp nedefinit.

Este însă o provincie rusească numită Criosa, unde se eliberează pașapoarte nu numai în timpul vieții, ci și în timpul morții, căci ori și ce deces ca să fie oficial recunoscut, trebuiesc îndeplinite o serie de formalități, printre care cea de căpetenie este eliberarea unui pașaport care să servească defunctului pentru tot drumul cel lung al veșniciei. El se face în două exemplare din care unul se pune în sicriu, iar celalt se păstrează în copii de ofițerul stării civile și nimeni n'are dreptul să călătorească pe lumea cealaltă, fără asemenea act de identitate. Iată textual conținutul acestui ciudat pașaport, care trebuie să fie eliberat de egumenul parohiei.

„Noi, prin mila lui Dumnezeu patriarh în Criosa, cătră Domnul și prietenul nostru Sfântul Petru, portarul lui Dumnezeu! Vă facem cunoscut că zilele acestea a încetat din viață un rob al lui Dumnezeu, și vă poruncim să-i dați voce să între fără întârziere în împărăția cerurilor, de oarece noi l'am iertat de toate păcatele și i-am dat binecuvântarea, așadar binevoii a vă conforma acesteia, pentru care i-am dat și această scrisoare”.

La Librăria Tribuna se află de vânzare: **Erdélyi (Arad) Victor: Catarina Doamna noastră.**

Ne-au sosit cele mai moderne hârtii de scris în mappe și cutii cu prețuri moderate.
Librăria Tribuna, Arad Str.
Deák Ferencz Nr. 20.

x **Cea mai ieftină sursă de cumpărat sticlării, porțelanărie, lampe și obiecte artistice de lux.** Cadre pentru tablouri se execută cu prețuri foarte moderate și prompt. **FISCHER MOR, ARAD, bulev. Andrássy nr. 25, Telefon prin oraș și comitat 568.** (Fi 1135)

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

A. D. Culea, Tulcea. Sunteți în restanță pe anul curent cu 40 de lei. Adresa s'a schimbat.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Ochiuri de găină, bătători, întărituri, nișeluri, dispar în timp de 48 ore dacă folosești «CANNABIN».

1 sticlă . . . . . 1-40 cor.
3 sticle, porto plătit 3—

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCH E., Győr, XIII.

In 997

I CUTIE

(PI 301-100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE

De vânzare la librăria și papetăria

PICHLER SANDOR

ARAD, plața Szabadság, nr. 1.

Lista nr. 3.

Dare de samă și mulțumită publică.

La apelul senatului școlastic gr.-cat. din Șoimuș (comitatul Bistrița-Năsăud) publicat în foile noastre naționale, publicul nostru românesc a mai răspuns cu următoarele sume bănești, date în favorul școlii ce se edifică.

Donatorii sunt: Victor Mihalyi, metropolit de Alba-Iulia, Blaj 5 cor., George Axente, comerciant Arapatak 5 cor., S. P., Cernăuț (Bucovina) 5 cor., Ecaterina Tismănariu, Dognácska 5 cor., Pavel Boldea, protopresb. militar Viena 5 cor., Sever Sălăgean, Pa-Hollod 5 cor., G. I. Nica, Brașov 6 cor., Eliza Bodocan, dir. int. Blaj 5 cor., Vasile Popa, major în retrag. Brașov 5 cor., Ioan Butu, Hosszufalu 5 cor., „Bistrițana” institut de credit și economii Bistrița 20 cor., Dr. G. Moga, avocat Brașov 4 cor., Gavril Precup, profesor Blaj 3 cor., Vasile Litterat, major Brașov 3 cor., Savu Luca, Hosszufalu 3 cor., Dr. V. Bologa, dir. Nagyszeben (Sibiu) 3 cor., Filaret Musta, arhimandrit 3 cor., Dr. Onisifor Ghibu, revizor școlar Sibiu 3 cor., Directorul școlii de băieți, Câmpina (România) 3 cor., Comuna bis. gr.-ort., Bélajablancz 2 cor., Ioan Maior, Temesliget 2 cor., Bădescu, Caransebeș 2 cor., Romul Coțioiu, Körösbánya 2 cor., Bogdan Nicolae, preot gr.-cat. Mikolázur 2 cor., Ioan Todescu, paroh; Filipești (România) 2 cor., George Trica, Caransebeș 2 cor., Dionisie Negru, Resiozabánya 2 cor., Ioan Hațegan, protopop Cojogna 2 cor., Vasile Cerghizan, preot în Corpade 2 cor., Simeon Teodor, Brașov 2 cor., Alexandru Buibaș, Buziásfürdő 2 cor., George Pilțea, Feldioara lângă Brașov, 2 cor., „Opinca” reuniune de păstrare, Csáki-gorbo 2 cor., Virgil Onițiu, director gimnazial Brașov 2 cor., Nicolae Grădinariu, Brașov 2 cor., G. Dima, Brașov 2 cor., „Crișana”, institut de credit și economii Brad 2 cor., Dr. Aurel Oprea, Boksánbánya 2 cor., Dr. Ilar Pușcariu, Sibiu 2 cor., Constantin Pop, protopop Körösbánya 2 cor., Pușcari, Brașov 1 cor., Aurel Poruțiu, paroh Desmir 1 cor., Basil Perța, farmacist Földvár 1 cor., Dr. Petru Mladinu, Lugos 1 cor., Ioan Sándor, Csáki-gorbo 1 cor., Alexiu Pop, Blaj 1 cor., George Cătană, învățător Valeadieni 1 cor., Aurel Nistor, paroh gr.-ort. 1 cor., Zenovie Popoviciu, paroh Hosszufalu 1 cor., Nicolae Cornean, preot în Apádia 1 cor., Simeon Jivoinoviciu, contabil Bocșamontană 1 cor., Dr. Traian Suciu, prof. Blaj 1 cor., Pachomie Pop, preot în Lozna-mare 70 fil., Ioan Moldovan, inv. pens. Beclean 1 cor. 20 fil., Ilie Magda, preot în Hosszuasszó 150 cor., Artemiu Bălaș, comerciant H.-Boicza 2 coroane, Ioan Olariu, notar H.-Boicza 2 cor., Nicolae Popoviciu, contab. H.-Boicza 1 cor., Dr. Silviu Moldovan, avocat H.-Boicza 1 cor., Hisler István, comerciant H.-Boicza 1 cor., Segesvári István, comerciant 1 cor., Mihlbacher Carl, măcelar 2 cor. Suma listei nr. 3, 16240 cor. Suma listei nr. 2, 11680 cor. Suma listei nr. 1, 4750 cor. Laolaltă a incurs ajutoare până azi Cor. 32670.

Primească atât dnii colectanți, cât și marimoșii contributory ce au sprijinit edificarea unei sărace școlii românești, sincerile noastre mulțumiri.

Iar Prea Stim. domni la cari am trimis broșuri și cărți spre răscumpărare în folosul școlii noastre și le-a reținut sunt rugați cu toată insistența într-o cât a întârziat cu trimiterea prețului de răscumpărare — după bunăvoință să binevoiască a grăbi cu trimiterea aceluia, căci ni-se apropie și nouă terminul la care suntem somați de a da școala gata și cu anul acest greu ne luptăm cu multe neajunsuri la această edificare.

Șoimuș, la 7 Iunie 1913.

Ioan Baci, preot gr.-cat.

Luca Samoilă, curator bis. rat.

Flore Parcalab, jun. controlor.

O. 1201

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336—41).

Se caută în conducerea restaurantului gărei Ploești un funcționar capabil și bine inițiat în această branșă, precum și un bun pivnițer. A se scrie direct pe adresa Restaurantului. Re. 1199

Caut un candidat de avocat cu practică.

Intrare în 1 Iulie a. c.

Dr. Ioan Pop, adv. Po 1188 Alba-Iulia.

Intr'o cancelarie advocațională din provincă caut

Un scriitor

care posedă limbile română și maghiară, știe scrie pe mașină și are practică deplină în afacerile de birou.

Ofertele sunt a se trimite administrației sub deviza Scriitor. (Bo 1194)

ANUNȚ „La Sanatoriul naturalist modern, „Grigore Alexandrescu, București”.

Pentru prevenirea și vindecarea tuberculozei (ofticeii) este vacant postul de al 2-lea medic asistent. Persoanele ce doresc a ocupa acest post se vor adresa diui Dr. I. Mitorlescu, directorul Sanatoriului, București strada Covicaci nr. 19. A. 1200

VINURI vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 82 fil. — Rizling 88 fil. — Roșu 1 cor. — Siller 78 fil. — Carbenet 110

Vinuri noi: 64—66 fil.

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

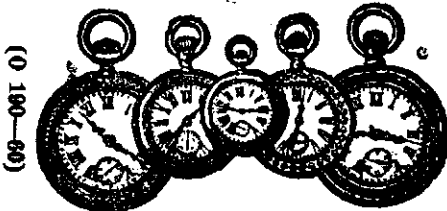
Bo 327

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri Világos (Arad m.)

CAROL ORENDI junior, orologier și aurar.

ATELIER DE REPARAT OROLOGE ȘI BIJUTERII NAGYVÁRAD, Teleki utca 24.

Reparaturi speciale de orologe și bijuterii, pe lângă garanță. Atelier provăzut cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate părțile constitutive existente de orologe. Asigurarea orologelor și a sticlelor dela orologe contra spargerii. Reparaturi de orologe de precizie. Prețuri ieftine. Lucrare excelentă.

SANATORIUL — „SANITAS”

INSTITUTUL ȘI CAMINUL FIZICO-DIETETIC în VERSEZ (VĂRȘET). Ungaria de sud.

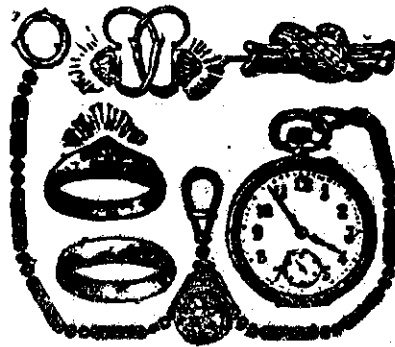
Medic dirigente: **Dr. L. MÉHEȘ.**

Sa 1096

Sanatoriul este construit după modelul sanatoriilor moderne din străinătate. Cură individuală după sistemul Dr. Lahmann. Băi de lumină electrică, băi de aer și soare, toate metodele de întrebuințare a apei, băi medicinale. Cure dietetice, cură de struguri. Institutul se află la poalele dealurilor, este provăzut cu parc și colibe aeriene și este deschis tot anul. La dorință se trimit prospecte. Sezonul principal Mai—Octombrie. — PHEȚURI MODERATE. —

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
Márosvásárhely, Széchenyi-tér 41. sz.

So 125—60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de perete. Giuvaerice fine, cu Brillante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți. Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50

” ” ” mici . . . ” 2.—

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la **GUIDO FABRITIUS,** Fa 1047 apotecar în Sibiu.

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod **CLUJ—KOLOZSVÁR**

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întregă.

(97—)

RÁLIK ADÁM

PRIMUL ATELIER DE ASCUȚIT, NICHELAT ȘI REPARAT
BEGICHEREGUL-MARE (NAGYBEGSKERÉK),
RUZA-TÉR, CASA DUNGYERSZKY.

PENTRU ASCUȚIREA INEXCEPȚIONABILĂ A INSTRUMENTELOR MEDICALE, A BRICIURILOR ȘI FOARFECILOR PENTRU BARBIERI, GĂRANTEZ.

IN BOGATUL MEU MAGAZIN SUNT DE VÂNZARE TOTFELUL DE CUITTE ENGLEZE, SUEDENE ȘI SOLLINGEN, FOARFECE, MASINI PENTRU TĂIATUL PĂRULUI PRECUM ȘI TOTFELUL DE RECHIZITE PENTRU BARBIERI ȘI FRIZERI.

LA COMANDA DE 6 BUCĂȚI, 1 SE DĂ GRATIS.

Ra 842-15

MOTOR- ÉS GÉPGYAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPESZT.

BIROU: VI. str. Podmaniczky
nrul 61.

TELEFON: 85-29.

FABRICA: V., str. Váza 86.

TELEFON: 175-16.

EXECUTĂ:
aranjamente, reparări și îngrijiri, MOTOARE cu bezină, oleu brut, absorbitoare de gaz și gaz în scopuri industriale și economice.

Reparări de mașini, foraminare, cu autogen, lucrări de strungărit, transmisii, aranjament pentru mori, pompe, mașini economice și aranjamente electrice, reparări de automobile, suluri pentru mașini, bazeuri pentru apă și orice lucrări în această branșă

DEPOZIT PERMANENT DE AUTOMOBILE NOU ÎȘI UZATE

Mo 611

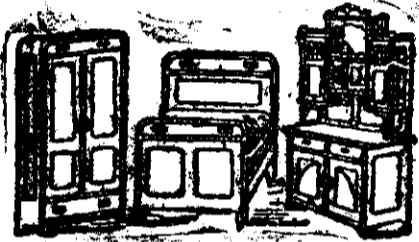
Mobile in toate stilurile * moderne
cea mai solidă executare

pe lângă garanță recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIU

Salzgasse nrul 37.

Expoziție de mobilă
situație deschisă, fără
sălă de cumpărare.

P 184-60

Hlobil János

Primul institut cu putere electrică în Lugoj pentru văpsirea stofelor, curățirea chimică a îmbrăcămintelor — și spălarea cu aburi —

LUGOJ, str. Bisericii 6.

TELEFON: 218.

Primește totfelul de comande pentru văpsirea și curățirea hainelor de bărbați, dame și copii; precum și spălarea gulerilor, manșetelor, perdelor și călcarea lor pe lângă prețuri ieftine. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. (Ho 534-30)

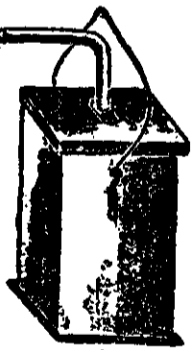
SCHWALB ADOLF fia VILMOS

tinichigiu și mier.

BUDAPEST, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, laok ori petroleu, faole, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.

Catalog trimite gratuit și franco.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Vc 347-156 magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrássy nr. 20

TIMIȘOARA

(Tomcsvár) Colata-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Plugul „JURENAK”

brevetat

mecanism simplu,
întrebuințare ușoară,
regulare ușoară,
cu aproape 50% ară mai mult,
” ” 30% reclamă mai puțină putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere:

(Ju 425)

„Jurenák” szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.

CEL MAI MODERN INSTITUT
 TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
 UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

CONCORDIA

TELEFON
 NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

TELEFON
 NR. 750.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Executare
 promptă.

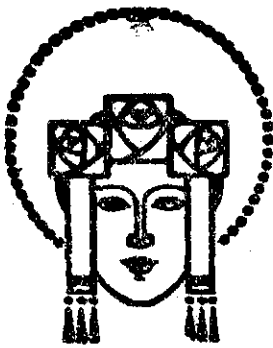
Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
 moderate.

IDA GUGGENBERGER,

fotograf

MEDIAȘ (Medgyes), Marksplatz No 14.
Erzsébetváros — strada Elisabet No 14.

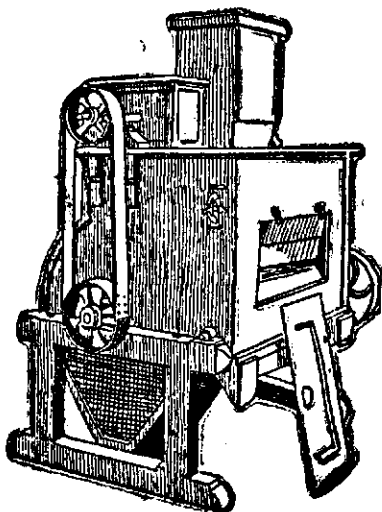
Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriți de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie execută prompt și conștiințios. (G 466)

Kutsera István

instalator de mori

SZABADKA,

Vesselényi-u. nr. 667.

Execută și instalează aranjamente complete de mori și fabrici în provincie. Face planuri singur ori după model, construiește mașini p. mori și p. fabricii precum și elururi p. bucate, elevatoare, curățitoare, de arpăcași și site p. alcalii; străformea a, după plan propriu sau modele, prompt și conștiințios, mori și fabricii. Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branșă. Planuri și prospecte gratis. Pentru comande în provincie merg la fața locului pe cheltuielă proprie. Telefon 279 (Pa 848-89)

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
pioiere? numai
la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIU Piața-mare
de pioiere in palatul **Bodenkredit**

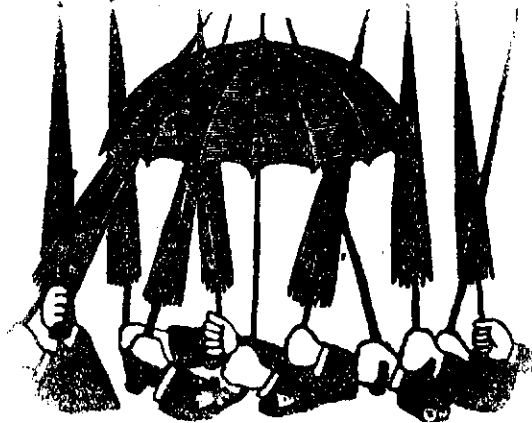
se pot afla noutățile cele
mai moderne

Ent-tout-oas

și

pioiere

pentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitate cea
mai bună cu pre-
țurile cele
mai ieftine.

Mierzinsky Ferencz

atelier fotografic

TIMIȘOARA-FABRICĂ, buev. Andrassy nr. 12.

(Mi 649-)

Lucrări fotografice exce-
lente, înmăriți în ae-
varel platină, oleu și
argint bronz după ori-
care tablou. Specialități:
fotografii de copii și
grupuri, precum și tot-
felul de lucrări în aceasta
branșă, cu prețuri foarte
moderate, execuție ele-
gantă. Seara fotografieri
la lumină electrică.
Telefon 13-41.

Ocaziune specială!

se îmbie on. public prin faptul că mărfurile mai jos semnate se pun în vânzare pentru un timp scurt cu prețuri convenabile.

Următoarele mărfuri se pun în vânzare din fosta prăvălie a lui

Hoffman Sándor:

Pardesiuri de lister și pânuri	— — — — —	dela cor.	6.—
Costumuri	— — — — —	" "	8.—
Jupoane	— — — — —	" "	5.—
Talii moderne	— — — — —	" "	1-50
Sorturi pentru copii	— — — — —	" "	—60
Hainuțe pentru copii	— — — — —	" "	1-30
Umbrele de mătăasă	— — — — —	" "	3.—
2000 buc. pălării de paie pentru băr- bați și pentru băeți	— — — — —	" "	—40
2000 buc. cușme p. bărbați și p. băeți	— — — — —	" "	—25

De vânzare la

Bazarul de concurență dela teatru.

Ka 1179

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele
mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fiere) ^{a lui} SÁNDOR

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care
sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile
ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârciuri, arsuri, apăsare
de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2-50 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fiere „LAXA” va fi permanentă dacă deodată
on ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac ^{a lui} SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soin de morbur
de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de
sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de co-
lică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri.

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparator
original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőscentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL”
la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572-)

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 14.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ție.

Mulțămite publice și Lee
deschis costă șirul 20 ml.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Problema românească.

De Gh. Pădure.

Războiul balcanic s'a isprăvit și cu el problema orientală a primit o soluțiune mult-puțin definitivă. De mai bine de o jumătate de secol ea a predominat preocupările Europei întregi. Generații de diplomați s'au perândat, zeci de soluțiuni au fost preconizate, încercate și pecetluite prin convenții și tratate publice și secrete, toate menite să zădărnicească, să întârzie sau să stavilească singura soluțiune cu puțință și logică: libertatea națională a creștinilor asupra imperiului otoman. Nimic nu a putut să împiedece însă acest sfârșit fatal și inevitabil.

Isbucnirea forțelor naționale conținute a rupt ca un puvoi de munte impetuos toate stavilele artificiale ridicate în calea ei de teripurile diplomației europene. Ca o locomotivă modernă ea a trecut vînd peste trupul, astăzi mort, al *statului-quo*, nimicind în mod năprasnic acest mod chinuit al minților strănte.

Acum însă, după lichidarea, mult-puțin definitivă, a chestiunii orientale diplomația europeană se va înșela dacă va crede că poate să se culce liniștită. O nouă problemă și mai gravă se ridică în fața ei. Această problemă nu este decât însăși *marea problemă românească*. Dispariția imperiului otoman nu însemnează încetarea ultimei nedreptăți și asupra naționale în Europa și întronarea unei situații definitive de stabilitate pe harta europeană.

Ideia națională nu este numai ideia pre-

domnitoare a secolului al XIX., cum s'a crezut. Ea va fi *leit motivul* politicii internaționale și în secolul nostru, cum ne dovedește războiul balcanic. Atâta vreme cât vor exista probleme naționale nerezolvite, nedreptăți politice cari n'au încetat, ideia aceasta mare nu se va ostoi și va cere să i se facă dreptate. Dintre problemele naționale ce au mai rămas nedeslegate, prin natura împrejurărilor, problema românească este aceea care va fi cea dintâie la rând, după lichidarea problemei balcanice.

Chestiunea românească e mai vastă și mai complicată decât problema balcanică. E chestiunea unui popor de 12 milioane din care jumătate trăiește supusă altor stăpâniri. Și dacă jumătatea a doua a izbutit să se constituie într'un stat național, lucrul acesta nu simplifică, ci complică și agravează și mai mult problema. Fără Piemontul lui Cavour, unitatea Italiei nu s'ar fi putut realiza; și fără Bulgaria independentă problema macedoneană nu ar fi putut căpăta soluțiunea ei de astăzi.

E vorba însă ca noi Românii să ne pătrundem de toată însemnătatea clipei istorice de față. O piatră mare se află până acuma ridicată în calea problemei românești: era chestiunea macedoneană care cerea *mai întâi* o soluțiune, care *părea* mai urgentă, mai coaptă. Azi ea este înlăturată și prin evoluția lucrurilor *noi* suntem la rând. Istoria ne strigă la apel și în această mare clipă trebuie să fim în stare a răspunde. Altminteri ea va trece peste noi ca peste niște zăbavnici; alții mai sprinteni ne vor lua locul și cine știe

când ne va ridica din nou la suprafață capriciul nestatornic al sortii.

Se înțelege că Europa e refractară și face adesea pe surdul. Chestiunea macedoneană nu ar fi ajuns niciodată acută, dacă patrioții bulgari nu ar fi agitat'o neconținut, de 20—30 de ani încoace. Fiecare an, întoarcerea rândunelilor, însemna, pentru diplomați, înțierea aceleiaș mari și grele chestiuni: Ce va fi în Balcani? „Primăvara macedoneană” era o noțiune, un factor în politica internațională pe care fiecare diplomat trebuia să-l puie în calculul său politic la locul întâi, dacă nu voia să treacă drept un ignorant sau neprevăzător. Se creiază o adevărată legendă în jurul acestui cuvânt. În Viena și la Petersburg, la Roma ca și la Paris sau Londra, se știa deopotrivă de bine ce va să zică acest cuvânt plin de fiori. Se știa că odată cu topirea zăpezilor, odată cu creșterea apelor Mariței și ale Vardanului, pornesc ca șuvoaiele dela munte la vale bandele bulgărești. Bursa se zbuciuma nervoasă și frunțile diplomației se încrețeau de grijile *primăverii macedonene*.

Iată ce va să zică o *acțiune politică sistematică, bine cumpănită și urmărită cu perseverență dărză până în capăt*.

Trebuie să mărturisim că această stăruință, această notă de sistematică și conștientă intensitate este ceea ce lipsește acțiunii noastre politice. Ea e condusă de oameni jertfitori, devotați și cu bune intenții, dar nu a răușit până acuma să se impuie în mod neîndoios, și irezistibil, opiniei publice din monarhie, ca și din Europa. Și pentru aceea și rezultatele ei nu sunt în raport cu aceea ce ar trebui și ar putea să se facă. Timpurile noi ne cer și

Spre țara nouă*)!

De Victor Eftimiu.

După o viață sbuciumată, după ce cutreerese toate orașele Europei, clownul Coco pleca spre țara nouă... Un director de circ american, Hamilton, îl auzise într'o seară la un circ din Hamburg și-l angajase. Coco pleca însoțit de Vilma, femeia care-l chinase atâta și de bătrînul Pepe, clown muzical.

...In foșnetul de mătase al valurilor, sub cerul instelat, Coco se preumbla pe bordul vaporului, însoțit de noul său director Mack Hamilton, un american înalt și slab, cu părul cărunt.

Cele din urmă lumini ale portului se zăreau în depărtare. Tărîmul Europei rămânea în urmă, din ce în ce mai șters, din ce în ce mai negru. Părea tot una cu valurile mării.

— Marea e liniștită — zise Mack Hamilton, Cu ajutorul lui Dumnezeu și al domnului căpitan de vapor, în două săptămâni sper să joci în circuitul meu dela New-York. O să aveți succes. Nevasta dtale dansează pe cal cu multă grație... În mișcări are o lene — cum ți-ăș spune — o lene... europeană, care e prețuită mult la noi... Și în America avem călăreți buni... Ai să vezi la circuri copii de indieni cari fac minuni pe cal.

*) Fragment inedit, din ciclul de nuvele „Saltimbancii”. Folletonul acesta nu s'a publicat în volumul de nuvele „Spovedania unui clown”, al dlui Victor Eftimiu.

Dar vezi, n'au acea eleganță, acel farmec al civilizației... Nevasta dtale o să aibă mult succes....

— Vezi, domnule director — răspuse Coco, cu un suris trist, eu m'am cam săturat de succesele nevastei mele... Prea are multe succese... Ele m'au pierdut pe mine!

— Am spus *succes*, nu succese. Succesul e cinstit, pe care-l face publicul, nu succesele de culise. Eu nu las publicul să intre în foyerul artiștilor. De altfel, nici publicul nu se prea îmbulzește... Fiecare vine cu familia sa... fiecare își are rosturile sale!...

— Eu ce trebuie să fac?

— Pe dta te sfătuiesc să nu mai tragi la țintă, fiindcă s'a cam demodat... Ai să faci numai spirite, pe cari le vei însoți cu un salt mortal, cum fac conferențiarul european, când vin în America. Sportul acesta e foarte gustat la noi. Dacă te specializezi în spirite, ai să câștigi bani mulți, afară de leafă.

— Cum așa?

— Glumele dtale vor apare a doua zi la rubrica veselă a ziarelor, cari plătesc bine jocurile de cuvinte... Noi n'avem vreme să fim de spirit. Paradoxele le păstrăm pentru afaceri.

— Dta, domnule Hamilton, spui foarte serios lucrurile acestea: dacă nu te-ăș cunoaște, ăș crede că faci spirit... Dacă nu mă înșel, acesta e faimosul „umor” englezesc.

— Nu, acela e mult mai grav — domnule Coco!...

„E ciudat, tot ceea ce spunem noi în serios, face pe europeni să ridă...”

La revedere, domnule Coco, mă duc să fumez o țigară, înainte de culcare... Sau, dacă vrei, vino să ne preumblăm pe bord... Atâta cât se mai vede tărîmul european, sunt poet. Pământul acesta vechiu își are farmecul său. Dta îți iubesti continentul?”

Coco aruncă o privire de ură înapoi și răspunde:

— Nu. Simt o mare mulțămire să-l părăsesc pentru totdeauna. Am suferit mult aici. Aș vrea să găsesc dincolo oameni mai simpli, mai cinștiți. Nu știu cum, dar eu nu sunt ca alții... Am trăit într'o lume de jochei, clowni, acrobați, suflete înrudite cu ale femeilor pierdute; mi-am petrecut nopțile prin cărciume, cu mateloții, prin trenuri, prin grajduri, prin circuri, prin porturi, prin cărciume, prin lupanare, la un loc cu exilații și pungași, — și totuși, sufletul meu a rămas curat ca o lacrimă de copil... O, ce bine-mi pare că părăsesc pământul acesta... o, ce bine-mi pare!...

Americanul era mișcat de isbucnirea sinceră a clownului... Saltimbancul acela are un suflet!... Sufletul acela tindea, poate, spre lucruri mai înalte...

— Și eu sunt mulțămit când părăsesc Europa! zise Hamilton. Câtăva vreme îmi place... Mă tulbură... Mă schimbă... dar când mă regăsesc pe mare, în drum spre Europa, sunt fericit...

nouă sfortări, noi și tot mai mari, jertfe de muncă și de bani mereu crescânde. Nu mai merge cu o acțiune politică discontinuă și rapsodică, cu suiri și coborâri periodice, cu avânturi și recăderi mereu repetate cari dezvălesc o stare de anemie a organismului național.

Trebuie să luăm măsuri energice pentru a înălța din nou nota luptei naționale. Cu cât vom cheltui mai multe forțe pentru propaganda națională, cu atât mai repede trebuie să vedem răsărind roadele ei. *Să permanentizăm agitația politică.* Fiecare an trebuie să aibă acțiunea lui, fiecare anotimp sau fiecare lună trebuie să producă o nouă manifestare a nemulțămirii noastre politice. Fiecare săptămână, fiecare zi chiar, trebuie să reamintească lumii prin o mișcare, un gest, o știre oricât de neînsemnată că aici trei-patru milioane de nemulțămiiți aspiră la un viitor mai bun. Trebuie să infiltrăm și noi picătură cu picătură în conștiința europeană ideea că pace și liniște nu va fi, până când problema românească nu va găsi o soluțiune liniștitoare și dreaptă. *Nulla dies sine linea* să fie de aici înainte deviza politicii noastre.

A trecut destulă vreme de când am făcut pe zmeriții și pe sfioșii, pe modeștii și pe cumiții. A venit timpul să fim îndrăzneți și neastâmpărați, lărmuitori și refractari. Să suprimăm din dicționarul nostru politic acel cuvânt mult rostit: *element de ordine*. Să-l detronăm ca pe un zeu fals și neputincios, care nu a știut să ne fie într'ajutor, cu toate jertfele și tămăia ce i-am pus la picioare. Să răsturnăm în țărână icoana acestui idol de lemn mincinos și în locul lui să înălțăm pe vrășmașul lui: *dizordinea, agitația și tulburarea*.

Supremul omagiu să ne fie învinuirea că suntem un *element de dizordine și răzvrătire!* Ordinea și liniștea sunt doar caracteristice acelor ce se află în posesiunea drepturilor și a puterii, a celor ce sunt *beati possidentes*; dar niciodată dezmoștenirii și obidiții nu au fost pașnici și astâmpărați. Iar dacă

În numele „poeziei europene”, mulți americani de ai noștri s'au stricat... Și-au pierdut curățenia aceea sufletească... aproape naivă, și-au pierdut înălțimea morală care a făcut pe unii să vadă în noi pe urmașii vechilor eleni... A, „poezia europeană”!

E un fluviu mare, ce străbate țărîmuri frumoase... răsfrânge vegetații bogate... se aruncă în cascade spumegătoare, arginții, dar nu e limpede întotdeauna... De multe ori, fluviul acesta e plin de atâtea lucruri necurate, încât uși ce păduri seculare a străbătut.

Noi n'avem poezia vechiului continent, sufletul pasionat al europenilor, dar nici partea rea a acestui suflet, stricăciunea care-i vine din prea multă poezie; noi n'avem acea poezie care îngăduie toate... acoperă și scuză toate... La noi e numai fier și piatră... Sufletul european e ca un vechiu oraș italian: cea mai pură poezie, amestecată cu murdăria cea mai desguștătoare... Sufletul nostru e banal, rigid, aspru, banal, — dar e înalt și drept ca palatele noastre, faimoasele noastre palate ce sgârâie-norii...”

Mulțumit de comparația pe care o făcuse Mack-Hamilton trase un fum din Havana-i parfumată și voi să continue...

În clipa aceea, se ivi pe bord bătrânul Pepe, clownul muzical, care era foarte emoționat că se duce către alte limanuri...

— A! Iată și pe bătrânul Pepe! strigă americanul. Cum te simți?... Îți pare bine că vii la noi?...

— Domnule director, fac și eu cea din urmă încercare... Poate c'o să am mai mult noroc de-

noi, totuș, am fost liniștiți, atunci, de sigur, *am meritat să fim călcați în picioare!* Ar fi fost niște neghiobi acei cari nu ar fi profitat de „cumințenia” noastră răbdurie ca să ne impile.

Să ne gândim deci cu toții la reforma, la intensificarea luptei noastre naționale, la exaltarea rezistenței politice. Avem cu toții datoria de a contribui la ea cu tot ce ne stă prin putință. Să nu așteptăm îmboldirile celor de sus. Fiecare ținut, fiecare comitat să ia inițiativa în sfera sa.

Broșuri și articole lansate în marile ziare și reviste străine, conferințe rostite în centrele europene trebuie să atragă neconținut atenția lumii. Prin vuetul celor mai lărmuitoare crize internaționale glasul nostru să pătrundă. Cu toate mijloacele trebuie să forțăm acest scop: punerea în discuție a problemei românești. Ea trebuie să revie mereu, ca un refren îndărătnic, supărător și strident în concertul european. Până când opinia bătrânului continent se va pătrunde, se va îmbiba de ideea că această chestiune ca și cea macedoneană, nu poate fi înlăturată prin expediente, prin manopere diplomatice și că nici un zăgaz ridicat în cale-i nu va putea opri triumful final al ideii de libertate națională pentru Români, singura soluțiune logică și cu putință.

După „primăvara macedoneană” să introducem în politica internațională noțiunea „primăverii românești” care să fie pe guvernanti într'o stare de îngrijorare și temere perpetuă înlăuntrul monarhiei ca și în afară. Să prefacem problema românească într'o problemă europeană. Și atunci, soluțiunea ei va devini o necesitate internațională a cărei realizare nu mai poate să fie mult timp amânată.

Episcopia greco-orientală maghiară — pe drum. Contele Tisza așa se vede, că vrea să completeze opera antecesorului său. Presa maghiară trimbiță, că credincioșii greco-orientali maghiari (!!) au pornit o mișcare pentru întin-

cât până acum... Nu știu însă dacă ariile mele învechite or să placă... În Europa, de douăzeci de ani nu mă mai aplaudă nimeni... Și au învechit și cântecele mele! Cui îi mai place astăzi „Trovatore” și „Ave-Maria!”...

— Dacă s'au învechit, sunt noi pentru americani. Și apoi, d-ta le cântă cu multă artă. Te-am văzut deunăzi seara: cântai „Ave-Maria” din clopoței. Cântai cu atâta nevinovăție, te uitai cu atâta candoare în sală, încât, mi s'a părut că stăturile sunt pline de ingeri și madone...

Cântai „Ave-Maria” și mă prinsese o dulce melancolie... Cântecul d-tale îmi evoca Europa de demult... Europa cea bună și curată... Parisul de odinioară... Spania înflorită și înstelată... Italia fără lumină electrică... Toate țările vechiului continent, înainte de domnia Majestății Sale domnului Baedeker...

Da, bătrânul meu Pepe... În fiecare dintre noi, a rămas o scântie de poezie uitată într'un colț al sufletului... Cântecele d-tale vor răscoli cenușa... Da, prietene... Cântecele d-tale or să placă atâta vreme cât americanii or să mai cumpere copii de pe tablourile din Londra și amintiri istorice din Italia... Ne plac lucrurile de tradiție, fiindcă noi n'avem tradiția noastră...

— Domnule Hamilton eu nu prea înțeleg toate câte-mi spui — zise bătrânul Pepe, cu simplitate... Știu însă că lucrurile acestea nu le-ai învățat dela oamenii și dobitoacele din circuri...

Iar Mack Hamilton răspunse, tot așa de simplu:

— Nu. Înainte de a fi director de circ, am fost profesor de filosofie...

țarea episcopiei greco-orientale maghiare. Se afirmă că ar exista vre-o 61 de comune bisericesti greco-orientale, ai căror credincioși sunt „maghiari”, deși au fost și sunt și acuma sub episcopatele românești și sârbești. Comunele acestea cică voiesc să se organizeze acum în parohii independente, după cum e parohia maghiară din Szentes, unde limba liturgică e cea maghiară. Comunele s'ar împreună apoi și guvernul va înființa pentru ele episcopia maghiară gr.-orientală. Știrea a dat-o întâi corespondența „Magyar Kurir”.

În acelaș timp „Gazetei Transilvaniei” i se comunică:

Unii preoți ortodoxi cu familii numeroase amovați dela posturile lor pentru unele delict de natură administrativă, alții pentru delict neînsemnate respinși și ținuți departe din partea forurilor bisericesti dela ocuparea ori căror funcțiuni bisericesti și iar alții nemulțumiți parte cu congrua parte cu felul tratării ce-o întâmpină din partea superiorilor — și-au expus situația unor membri ai fostului cabinet Lukács. Toți aceștia nu numai au apelat la intervenția miniștrilor și a secretarilor de stat, dar și-au exprimat și dorința de a servi într'o episcopie gr. or. maghiară. Fostul ministru de instrucție le-a manifestat complăcerea dar totodată a adăugat: „Egy-szerre nem lehet ily két nagy dolgot nyélhe ütni” (nu se pot executa în galop două lucruri atât de importante!) i-a asigurat însă că realizarea episcopiei gr. or. maghiare nu va întârzia mult, dar așteaptă ca cei nemulțumiți sau loviți pe nedrept să nu ezite un moment de a-i comunica plângerile. Cu numirea de primat a lui Cernoch, afacerea a intrat în stadiul apropiatei realizări. Căci președinte în jurul oalei unde se fierbe noua episcopie este primatele, prea mult îndatorat față de stăpânul său Tisza.

Francezii pentru cauzele Românilor din Ungaria. Colaboratorul nostru, d. Mircea Russu-Sirianu — după cum ni se anunță din Paris — a avut o întrevedere mai lungă cu contele Albert de Mun șef al Dreptei în camera franceză și membru al Academiei franceze. Contele, care în mai multe rânduri a scris elogios despre Români în „Echo de Paris”, s'a interesat în amănunte despre politica României și chestiunea Românilor transilvăneni; — după cum aflăm d. Russu-Sirianu ca răspuns i-a predat un memoriu în manuscris. În convorbirea mai departe d. Albert de Mun a obiectat României pentru atașarea ei politică la Germania și Austria. Dacă România își va căuta o nouă orientare politică, Franța îi va da sprijinul. — a spus dsa.

Unirea fracțiunilor independiste maghiare. După multe încordări a succes unirea fracțiunilor independiste într'un singur partid. În noul partid independist s'au înscris până acum 91 de membri: 40 kossuthiști, 37 justhiști și 14 afară de partid. Președintele executiv al partidului e contele Michail Károlyi. Fostii sefi, Justh și Kossuth vor fi numai simpli membri ai noului partid independist.

În legătură cu unirea independiștilor se anunță că în curând se va înfăptui și blocul electoral al opoziției maghiare, care se va compune din partidul independist, partidul popular și partidul lui Andrassy, înghiebat din elementele 67-iste nemulțămite cu guvernarea partidului muncii. Astfel speră opoziția maghiară a forma o majoritate pentru a-l răsturna pe contele Tisza, ca apoi să poată pune ea mâna pe frânele guvernării. Dar că oare Viena va face o nouă încercare cu elementele independiste, după ce aceste au dovedit odată, că ajunse la guvern nu sunt mai bune decât contele Tisza cu garda lui întregă de mameluci, e firește problematic, după ce în întreaga Ungaria nemulțămirea față de sistemul șovinist dominant crește mereu.

Sedința de azi a camerei. Camera deputaților în sedința de azi, după ce a votat și după a treia cetire proiectele de legi desbătute în sedința de ieri, a luat în desbatere *proiectul de lege despre lesa majestate*. După raportorul Hegeđis Kálmán, a vorbit ministrul de justiție Balogh anunțând că pe toamnă va prezenta camerei un proiect despre *reforma curților cu jurați*. După discursurile deputaților Ștefan Szabó și Bela

clasa boerească, care singură pe atunci căpăta o învățătură mai aleasă”.

Descrind apoi suferințele neamului cari au dat naștere poeziei populare, d. Negruzzi spune: „Familiiile din clasa superioară tot puteau prin situația lor, prin influența de care dispuneau după împrejurări, la nevoie prin fugă și pribegire să-și scape existența și câte odată chiar averea, dar cei mici nu aveau nici un protector, care să-i păzească și nici o armă cu care să se apere. Ei erau victimele tuturor violențelor și tuturor cruzimilor. Trebuie să citim acele descrieri ce ne faci cu mână de măestru, ca să binecuvântăm zilele în cari trăim și să urâm, ca patria noastră să fie în veci ferită pe viitor de calamitatea cea mare ce este o invazie străină.”

După ce ai compus un lung sir de romane și nuvele, te-ai îndreptat în anii din urmă spre literatura dramatică.

Aceasta ți-a adus mari succese și câteva însușe răsunătoare.

Ce efect adânc au produs dramele istorice ce ai pus pe scenă!

Figura lui Ștefan Vodă, nu în tinerețea sa, nu în vârsta sa matură, când întreaga creștinătate își îndreptase privirile asupra acestui Domn, care singur dintre monarhii creștini ținuse în loc impetușul și până la dânsul neînfrîntul șuvel al otomanilor, ci la sfârșitul lungii sale vieți, ne-o înfățișezi măreață înaintea ochilor. Moartea unui erou — un frumos apus de soare!

Tot așa de plastic ai știut să zugrăvești pe luminatul Petru Rareș-Luceafărul, și pe viforosul Ștefăniță-Vodă. Părerea mea de rău este, că nu ai urmat pe calea dramelor istorice. Alexandri scrisese pe Despot-Vodă, Hașdeu pe Răsvan, Simion Bodnărescu pe Lăpușneanu, Alexandru Davila pe Vlaicu-Vodă, alți autori mai puțin răspândiți au cercat cu mai puține isbânzi să pue pe scenă deosebite alte figuri din istoria Românilor.

Dta singur ne-ai creat o trilogie, care va rămâne în literatura noastră. Am incredințarea, că nu ai fost din cale afară rău impresionat de împrejurarea, că publicul nostru a primit cu critică aspră câteva alte piese compuse în urmă cu subiecte luate din romane mai vechi ce ai scris. Știu, că aceste opere erau copii prea iubii ai dtale și că nereușita lor te-a mâhnit, dar așa se întâmplă în viață. Adesea fiii cei mai răsfățați sunt cei cari au purtarea cea mai rea și în schimbul dragostei și îngrijirilor primite aduc părinților numai supărări în loc de bucurii.

S'apoi dacă critica a fost aspră, ce dovedește aceasta? Aceasta dovedește cu ce autor publicul avea a face. Lesing, marele critic, pe care îl citezi în discursul dtale de astăzi, scrie în una din epistolele sale:

„Pe un poet rău nimeni nu-l dojenește, pe un poet medlocru îl judecăm cu indulgență, dar față cu un autor însemnat suntem fără de milă. El nu se măsoară cu măsura comună ci cu alta, apropiată taliei lor”.

Ne spui, că alți autori ar fi trebuit să fi fost primiți în Academie și ne citezi chiar nume: pe Caragiale, pe Vlahuță, pe Coșbuc. Fără îndoială, toți acești bărbați sunt autori de mare valoare. Dar dacă dl Vlahuță nu face parte din Academia Română, vina e oare a noastră?

Noi toți, ținând seamă de talentul său, am voit să-l numărăm printre membrii noștri. Dar el însuși, pentru motive ce n'am putut aprecia, a refuzat invitația ce i-am făcut. D. Coșbuc a fost distins de Academie cu cel mai mare premiu de care dispune, iar în ce privește pe regretatul Caragiale, nu mă îndoiesc, că el ar fi ocupat locul ce i se cuvenea, dacă moartea nu l-ar fi ridicat înainte de vreme din mijlocul numeroșilor săi admiratori.

Alegerea dtale e dreaptă și meritată.

Vorbind de cuvântarea dlui Delavrancea, despre poezia populară, d. Negruzzi spunea:

„Eu am citit acest studiu cu o plăcere extremă și tot astfel l-am ascultat astăzi.

Vezi că înle poezia populară mi-a insuflat totdeauna cel mai mare entuziasm. De când eram copil, cu dânsa m'am hrănit. Și adeseori aceste admirabile produceri ale imaginației poporului nostru formau seara obiectul cetei comune în familia mea, cititorul fiind însuși tatăl meu, Constantin Negruzzi.

Mai târziu când, copil încă, am fost trimis în țări străine la învățătură și mă gândeam la patria depărtată, aducerea aminte a doinelor noastre mă îndușoșea și aceea a cântecelor bătrânești mă însuflețea. Păunașul Codrilor, Miha Copilul, Sârb Sărac, Toma Alimos, Român Grue Grozovanu, toate aceste figuri de șoimi, cari nu cunoșteau nici frică, nici sfială, eu le vedeam vii înaintea ochilor și le comparam cu cavalerii rătăcitori, despre ale căror fapte vitejești citeam în cărțile de legende ale evului mediu ce ni se îngădula să le luăm în mână.

De sigur că și pe dta te-a impresionat literatura populară tot așa de mult, de vreme ce ne-ai făcut despre dânsa un studiu așa de complet și o analiză așa de desăvârșită.”

Aducând din nou frumoase elogii noului „nemuritor” d. Negruzzi încheie:

„Iubit coleg, ești în plenitudinea puterii de muncă, păstrează-o până la urmă. Predecesorul al cărui scaun îl ocupi în instituția aceasta, a ajuns la vârsta de 88 ani. Intrece-l în această privință.

Cu aceasta, fil iubite confrate, binevenit în „Academia Română”.

Serbările congresului din Brașov al femeilor române.

— Dela corespondentul nostru special. —

Brașov, 18 Iunie.

După ședința a doua s'a adunat o parte a publicului în „casa de tir”, unde s'a luat o masă comună.

Pe la orele 4 a sosit muzica militară, care a delectat publicul cu arii frumoase românești, în timp ce fetițele din internatul-orfelinat au jucat dansuri naționale, au cântat și au declamat. A fost o plăcere deosebită pentru publicul străin și brașovean această manifestație drăgălașă a tinerelor româncuțe. Laudă merită domnișoarele profesoare, în frunte cu d-șoara directoară *Mărioara Rusu*.

În decursul după amiezii și în decursul serii a plecat partea cea mai mare a publicului, ducând amintirile cele mai frumoase.

Meritul aranjării congresului revine mai cu seamă biroului reuniunii femeilor române din Brașov: dna presidentă, *Maria B. Baiulescu*, dna *Virginia Vlaicu*, vice-pres. și dna casieră *Sidonia Petrovici*, precum și dna presidentă de onoare *Elena Sabadeanu* (care a fost foarte multă vreme sufletul „reuniunii” din Brașov și care este privită ca o mamă din partea fetițelor din internat), apoi bărbații de încredere *Dr. Vas. Saftu*, protop., *Andrieu Bârseanu*, președ. „Asociațiunii”, *Dr. George Baiulescu*, medic, *Dr. Eugeniu Mețianu*, fișc comitatens, *Ioan Lengeru*, adv., secretarul Reuniunii. Comitetele instituite — lista am comunicat-o deja — au lucrat și ele cu multă râvnă și merită toată lauda.

Pentru orfelinatul proiectat au mai dăruit: dna *Maria N. Predescu*, presidenta Soc. ortodoxe române, parohia Oțetari (București) 100 cor. — iar dna *Elena Pop Hossu-Longin* (Deva) s'a înscris de pe acum de membră ajutătoare cu 100 cor.

Între cei prezenți s'a remarcat și dna *Lucia Dr. Cosma*, care a venit anume din România la congres. „Reuniunea pentru ajutorarea văduvelor sărace” din Brașov a fost reprezentată prin dnele: *Elena Sabadeanu* vice-presidentă, și *Virginia Vlaicu*, casieră. dna *Domnica Dr. Poștea* a reprezentat „reuniunea femeilor gr.-cat.” din *Câmpeni*.

Silistra.

Peste puțin Silistra va fi încorporată României.

Și România și Bulgaria, au anunțat constituirea celor trei comisuni cari, conform protocolului dela Petersburg, vor avea să infăptuiască anexarea Silistrei.

Cetatea bogată în amintiri istorice va redeveni pământ românesc, după ce întreaga opinie publică românească își îndreptase într'un moment dat toate privirile spre Silistra. Firește, anexarea acestui oraș nu îndestulează aspirațiile națiunii române. Dar nu dincolo de Dunăre ținesc aceste aspirațiuni.

Oricum ar fi. Silistra va fi peste puțin timp, de fapt și de drept, oraș românesc.

Comisiunile respective cari vor avea să facă formele pentru anexarea noului oraș românesc se vor întruni în curând și vor începe lucrările.

Fie ca aceste lucrări să ducă la o înțelegere cât mai grabnică și ca anexarea Silistrei să fie în așa fel infăptuită ca ea să cuprindă tot minimul la care s'au oprit cererile României.

Odată orașul devenit românesc, să sperăm că încorporarea lui la România va însemna începutul unei ere noi, o eră de propășire și bună stare pentru locuitorii Silistrei. Aceasta depinde desigur de conducătorii României, cari, nădăduim că vor ști să facă mai puțin simțită trecerea dela un regim la altul. Aceasta și spre liniștea și propășirea comună.

O telegramă din București anunță:

Corpurile legiuitoare vor fi convocate neapărat între 20 și 30 Iunie.

Este evident că până atunci nimic nu va fi terminat cu Bulgaria, dar chestii de ordin intern finaciar nu pot aștepta ca parlamentul să fie convocat mai târziu.

Martii, la orele 4 jumătate plenipotențiarilor români, cari pleacă la Silistra, s'au întrunit la ministerul de externe, unde au conferit cu dnii miniștri Titu Maiorescu, Al. Marghiloman, Take Ionescu și general Hârjeu.

Deputatul Simionovici despre alianța germano-maghiară-română.

Arad, 19 Iunie.

În ședința de ieri a camerei austriace a luat cuvântul la desbaterea provizoriului bugetar deputatul român bucovinean, d. *Simionovici*, arătând cât de nedrept sunt tratați Românii în monarhie, mai cu seamă în Ungaria.

Impulsul — a spus d. Simionovici — ce s'a dat în timpul din urmă pentru o apropiere a Germanilor, Maghiarilor și Românilor, nu e ceva nou. Maghiarii și Germanii ar implini nu numai o datorie de recunoștință a lor față de Români, ci ar lucra chiar în interesul menținerii lor proprii, dacă i-ar sprijini în toate privințele și i-ar face adevărați aliați pe Români, cari fiind la Carpați paza credincioasă a culturii apusene, au rămas îndărăpt în desvoltarea lor culturală.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE CASĂ DE CLAVIRE ESTE A LUI

RANZ ȘI ALBERT RENNER

TIMIȘOARA-JOSEFIN
strada HUNYADI nr-ul 12.

MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
: CALITATEA CEA MAI BUNĂ. :
Prețuri ieftine. Preturi ieftine.

Durere, însă, Români trebuie să constate cu mult regret că Maghiarii nicidecum nu țin cont de această cerință, ceea ce dovedește clar martirajul de ani de zile al celor trei milioane de Români din Ungaria. Menținându-se starea aceasta o apropiere între Români și Maghiari e imposibilă.

Contele Tisza a dat încă cu 4 ani înainte lozincă că Români și Maghiarii trebuie să se alieze pentru că ei formează insule izolate în marea de slavi. Dacă contele Tisza intenționează aceasta în serios, înfăptuiește-o acum, când are în mână frânele guvernării. De ce Românilor, ceea ce li se cuvine și prin aceasta va face un serviciu mai mare pentru viitorul și siguranța neamului său, decât prin aotele de silnicie de până acum ale guvernelor ungare față de Români.

Români speră că Germanii vor sprijini străduințele lor modeste din Bucovina, ca astfel să se poată realiza apropierea între ei, dorită chiar de Germani. Români totdeauna au fost gata a da statului, de ce are trebuință, și pentru aceea votează și proiectul bugetar.

Discursul deputatului român a fost acoperit de vii aprobări.

Tisza iarăși are — ghinion.

— Un impas ciudat. —

Arad, 19 Iunie.

Partidul opoziționist din Arad jubilează; vechiul ghinion a lui Tisza a revenit, dar acum sub o formă mai plausibilă și anume cea — pecuniară. E vorba — să nu vă mirați! — de parale. La alegerea din Arad Tisza va avea mai puține șanse de reușită și anume, — să ne exprimăm în limba mult grăitoare a cifrelor — cu 130 mii de coroane.

E o istorioară cam... picantă. Tisza, după cum se știe, nu e prost să-și împărțească paralele proprii cu ocazia alegerilor, când are partidul destule; sunt ele destule convenții de sare etc., vinderi de imobile etc. etc.; are țara bani, nu e așa de săracă după cum o credem noi, cei naivi.

Destul că din mijloacele de convingere ale alegătorilor mai rămăseseră dela alegerea precedentă din Arad, 130 mii de coroane; aici îi stătea gândul lui Tisza... Se vede însă că atât el cât și ceilalți fruntași ai partidului muncii uitaseră că omul trebuie să mai și moară.

S'au pus doi și, cele o sută treizeci de mii de coroane le-au depus la bancă într'un caiet pe numele bogătaşului Nessnera Aladár.

Acesta, însă, voind pe semne să facă și Sfântului Petru, de chei purtătorul, istoricul alegerilor din Ungaria, s'a dus acolo, de unde omul nu se mai poate întoarce, decât doar ca — strigoiu, iar despre bani a spus în testament, că sunt banii câștigați cu sudoare de partidul muncii, ceea ce au „recunoscut” de altcun și legatarii testamentului lui Nessnera.

Ei, dar aici e bubă.

Părdalnică de judecatorie nu voiește să rezolve dispozițiunile testamentului până în 8 Iulie, iar partidului muncii, eventual lui Tisza j-ar trebui banii mai curând, deoarece alegerea dela Arad cade tocmai cu 10 zile mai înainte și anume, după cum știm, în 28 Iunie.

Iar burghezii noștri bazați pe o lungă experiență și conduși de un bun simț practic, nu-și prea dau votul pe — credit.

Iată de ce jubilează opoziționiștii, cari, de altcun, toți sunt niște oameni de ...bani gata. Credem totuș, că nici Tisza nu se va lăsa mai jos, ci adunându-și „mijloacele necesare”, se va porni pe „luptă”.

Dezastrul din Bulgaria.

Amănunte.

Ziarele vieneze primesc astăzi amănunte groaznice asupra ravagiilor făcute în Bulgaria de cutremurul de pământ de Sâmbătă, amănunte cari n'au putut fi comunicate din primul moment din cauza cenzurei severe la care sunt supuse telegramele ce se expediază din Bulgaria.

Cutremurul a fost simțit în toată Bulgaria și după cât se pare a avut urmări catastrofale. Orașe și sate întregi au fost distruse și în ținuturile pustite populația se află sub cerul liber expusă foamei și mizeriei.

Din multe părți lipsesc știri precise asupra proporțiilor dezastrului.

După amănuntele primite de ziarele vieneze au fost aproape complet distruse orașele Gorne-Orehovița, Tirnova și Lescovița și satele Kaltinet, Samosoden și Dolua-Orehovița.

Toate edificiile publice și cele mai multe clădiri particulare au fost nimicite sau grav deteriorate.

ORAȘUL TĂRNOVA ÎN RUINE.

— Sute de bolnavi și școlari îngropați sub ruine. —

Știrile din Târnova anunță că în această localitate cutremurul a fost de o extremă violență. Zguduituri repetate, precedate fiind de zgomote subterane au provocat o panică teribilă și un adevărat dezastru în oraș. Biserici și clădiri publice au fost prefăcute în ruine. Gimnaziul în care se aflau internați răniții din războiu s'a prăbușit acoperind sub ruinele lui aproape toți bolnavii. Mai multe școli s'au dărâmat omorând toți școlarii. Stânci s'au prăbușit și dela poalele lor au țâșnit izvoare fierbinți.

Numărul victimelor omenești e foarte mare. Casele au devenit în mare parte nelocubile și populația a petrecut noaptea sub cerul liber. Jalea și mizeria sunt de nedescris. Brutăriile fiind în mare parte distruse, lipsește până și pâinea strict necesară. S'au dat ordine ca orașul să fie aprovizionat din satele înconjurătoare.

Regina a plecat la Târnova.

DEZASTRUL DIN GORNE-OREHOVIȚA.

Știrile primite de ziarele vieneze asupra ravagiilor cutremurului de pământ la Gorne-Orehovița anunță un complet dezastru. Orașul e un morman de ruine. Fabrica de zahăr abia construită e complet distrusă; gara, rafinăria de spirt și mai multe mori mari s'au prăbușit. Numeroase școli au fost dărâmate și numărul victimelor printre școlari și corpul didactic e foarte mare. Mai toate clădirile sunt deteriorate și populația stă sub cerul liber.

În ținutul din jurul orașului sunt peste trei sute de morți.

Pagubele materiale sunt enorme.

O CASĂ DE NEBUNI ÎN FLACĂRI.

— Dezastrul din Lescovitză. —

Amănuntele asupra pustirilor cutremurului de pământ la Lescovitză sunt înfiorătoare.

Panica provocată de primele oscilațiuni a devenit înspăimântătoare în momentul când văzduhul răsună de țipetele ce porneau din casa de nebuni incendiată.

Toți alienații au pierit în flăcări.

Numărul caselor dărâmate sau deteriorate e foarte mare. Pretutindeni zac morți și răniți neridicați încă din cauza lipsei de personal de salvare.

Prizonierii turci iau parte activă la opera de salvare.

Populația e condamnată să stea sub cerul liber pe o vreme ploioasă și rece.

Lipsa de hrană devine amenințătoare.

ALIMENTE ȘI AJUTOARE PENTRU VICTIMELE CATASTROFELI.

Știrile sosite din regiunea pustită de cutremurul de Sâmbătă anunță un adevărat dezastru. În orașele distruse populația stă sub cerul liber și suferă din cauza lipsei de hrană.

S'au format trenuri speciale cari să transporte alimente și personal de ajutor la locul catastrofei.

Ajutorul este însă nesuficient din cauză că toți bărbății roboști și doctorii se află încă pe teatrul războiului.

Pace sau război?

Arad, 19 Iunie.

Azi a remis guvernul bulgar răspunsul său la nota guvernului sârbesc, în care se cerea revizuirea tratatului de alianță. Răspunsul guvernului bulgar combate punct de punct pretențiunile Sârbiei și refuză categoric revizuirea tratatului, face însă propunere guvernului sârbesc ca chestiile litigioase să se rezolve prin memorande. Atitudinea aceasta a guvernului bulgar a nemulțămât foarte cercurile de cădere din Belgrad. Primul ministru Pașici, pare însă a mai face încă o încercare pentru o aplanare pașnică, căci a cerut dela regele Petru convocarea extraordinară a scupștinei. Și aceasta în scopul ca hotărârea scupștinei să acopere în fața opiniei sârbești războinice cedarea guvernului.

Moștenitorul de tron, Alexandru, a sosit la Belgrad pe neașteptate din cartierul general al armatei sârbești și se zice că el ar fi adus la cunoștință primului ministru Pașici, atitudinea hotărâtă a armatei în chestia diferendului cu Bulgaria.

Primul ministru Pașici a conferat încă ieri cu fruntașii opoziției, pe cari i-a informat asupra rezultatelor ce le va putea avea conferența celor 4 prim-miniștri în Petersburg, care, după cum se anunță se va începe Duminică. Fruntașii opoziției au declarat că ei întru toate sunt de părerea guvernului în ce privește conflictul cu Bulgaria. În Belgrad se declară că răspunsul Bulgariei referitor la demobilizare nici decum nu poate fi primit.

Spiritele din armata sârbească sunt foarte agitate. După cum anunță o telegramă din Belgrad ofițerii sârbi au ținut în Üsküb și alte garnizoane adunări, în cari au pretins energetic războiul împotriva Bulgariei. Ofițerii au adresat în senzul acesta memorande către regele Petru. Cercurile sârbești bineinformate, consideră situația de foarte gravă. Nu mai puțin sunt agitate spiritele din Bulgaria. În cercurile din Sofia se crede că situația n'a fost nici când mai gravă decât în momentul de față. În capitala bulgară e mare temerea, că în cel mai scurt timp vor izbucni ostilitățile. Unica rază de speranță mai e ca Tarul să-și spună cuvântul cât mai în grabă și numai astfel eventual să se mai poată evita războiul.

Situația o agravează mai cu seamă împrejurarea, că în Macedonia ciocnirile între trupele bulgare și sârbești sunt zilnice.

O telegramă sosită azi din Sofia anunță că consiliul de miniștri e în legătură neîntreruptă cu cartierul principal al armatei bulgare și în palatul regal se țin consilii decisive.

Ziarele bulgare, apărute azi în Sofia sunt foarte războinice. Ele provoacă guvernul, ca să se decida odată și să declare războiul, dacă acesta nu mai poate fi evitat. Din anturajul primului ministru bulgar se amenință că dacă Serbia va împinge lucrurile la extrem, Daneff va da în publicitate textul tratatului, din care se va cunoaște perfidia Serbiei.

După cum se anunță din Sofia primul ministru Daneff ar fi trimis ministrului de externe rusesc, Sassonov o telegramă, în care ar fi declarat că el a primit șefia guvernului bulgar numai pentru că, chiar țarul Nicolae îi promisese la timpul său, că dispozițiunile tratatului de alianță se va executa între ori și ce fel de împrejurări.

Primul ministru bulgar așteaptă acum ca guvernul rusesc să intervină în senzul promisiunii țarului, căci dela aceasta depinde atitudinea viitoare a Bulgariei.

România n'a mobilizat.

În toate ziarele din România și în presa din străinătate s'a lansat știrea că în România s'a dat deja ordinul pentru mobilizarea a trei corpuri de armată.

Ni se anunță din București referitor la aceasta știre următoarele:

Guvernul român în înțelegeră cu M. Sa regele Carol, găsind că în urma telegramii Tarului Rusiei, pericolul unui război este aproape evitat a contramandat ordinul de mobilizare ce se dăduse.

Bine înțeles însă că dacă liniștea nu se va restabili în Balcani — ceea ce este puțin probabil — atunci România își va spune cuvântul și va mobiliza. Cercurile conducătoare însă au încrederea că această eventualitate este exclusă.

CRONICA ȘCOLARĂ

Pentru pantofari și cismari. Ne adresăm către Reuniunile noastre de meseriași cum și către cărturarii noștri (preoți, învățători, notari etc.) de prețutindena cu rugarea, să aducă la cunoștința calfelor (sodalilor) și măestrilor pantofari și cismari, că la școala de specialitate de pantofărie din Sibiu, subvenționată de stat, se ține în zilele din 14 Iulie până la 2 August n. c., un curs de specialitate pentru calfe și măestri pantofari și cismari cu locuința afară de Sibiu (din provincie). Instrucția se ține zilnic dela ora 7—12 a. m. și dela 2—6 d. a. Frecvenții primesc instrucția (învățarea), cărțile, revizitele (uneltele) și locuința gratuit (pe nimica), iar cei de religia (legea) gr.-or. mai capătă și câte un ajutor de 20 cor., pus la dispoziția școlii de către consistorul nostru arhidiecezan. Frecvenții la finea cursului primesc certificat de absolvire a cursului.

Doritorii de a lua parte la curs să se adreseze (pe o cartă postală) în acest scop fără zăbavă sau către d. director Martin Schuster în Sibiu (Nagy-szeben, Saggasse 29), sau către subscribul president.

Cererile intrate după 6 Iulie n. c. nu se iau în socotintă.

Sibiu, la 13 Iunie n. 1913.

Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiu.

Vic. Tordășianu,
president.

Ștefan Duca,
notar.

Adunarea „Solidarității”.

A V I Z.

Spre orientarea O. D. cari voiesc să participe la adunarea generală a „Solidarității” ce se va ține în Sebeșul-săsesc la 22 Iunie st. n. c. anunțăm următoarele:

1. Pentru încvartirarea oaspeților se va îngriji comitetul aranțator; onor. oaspeți sunt deci rugați a se anunța la una din băncile din loc, până în 15 l. c.

2. In 21 Iunie seara va fi cină comună a la carte, la hotelul „Leul de aur”, iar în 22 Iunie la 1 oră p. m. banchet tot la „Leul de aur”, cuverta a 5 cor.

3. Luni în 23 Iunie la 8 ore dim. excursiune la fabrica de hârtie din Petrifațau.

Anunțurile să se facă subsemnatului comitet aranțator, pentru banchet până la 20 Iunie 12 ore m., iar pentru excursiune la Petrifațau până la 21 Iunie la 12 ore m.

A. Bojitia,
președinte.

Dr. Nicolae Lazar,
secretar.

Din scorniturile unui renegat.

Primum următoarea

DECLARAȚIE:

In fața veștii lansate de preotul rusneac gr.-cat. de Hajdudorogh, Mihaiu Jaczkovits, — cum că preotul român din Moffinul-mic Gheorghe Mureșan, cu toate că acesta i-ar fi fost conșcolar (coleg de școală) în seminarul teologic din Ungvár, n'ar fi vrut să-l cunoască, — declar, că d. Jaczkovits sau a greșit sau cu voia a spus un neadevăr, deoarece Gheorghe Mureșan d-sale nicicând nu i-a fost conșcolar. Gheorghe Mureșianu nu numai că n'a fost cleric în Ungvár, dar în viața lui niciodată n'a fost în Ungvár. Pentru

aceea însă, firea și caracterul zeloșilor servi ai Domnului, a preoților rusneaci, foarte bine le cunoaște.

Mileac, 16 Iunie 1913.

Augustin Dănilă, preot.

INFORMAȚIUNI

Arad, 19 Iunie n. 1913.

Mersul vremii.

Buletinul meteorologic anunță vreme caldă cu ploi și furtună.

Prognostic telegrafic: căldură, furtuni.
Temperatura la amiază a fost de 25.4 C.

Dar pentru întemnițații noștri. Articolului părintelui Vasile Lucaciu au mai răspuns câțiva frați din Curtea de Argeș. Cu toate că cele 168.000 c. pentru adunarea cărora a pledat părintele Lucaciu spre a se putea plăti cauțiunea întemnițaților noștri sătmăreni — nu s'au putut strânge până acum, — ne bucurăm totuși că glasul părintelui Lucaciu a trezit și aceste mici ehouri în țara fraților liberi.

Pe lista dlui Ion Căciulescu, conducător de poduri și șosele s'au înscris 66.50 lei cu destinația: „ajutor copiilor celor din temniță”.

Stimații dăruitori, cărora le mulțămim în numele întemnițaților, sunt:

Elena Popescu 5.—, Ion Roman 5.—, Mitică V. Roman 5.—, Gh. Stănescu 1.—, Gh. Fleșeriu, cioban 1.—, Călin Iacobescu 2.—, Nicolae Dordea 3.—, Dumitru Băncișor 5.—, Stanca I. Ionescu 1.—, Paraschiva D. Șioan 1.—, Gh. Stănescu Bulacu 1.—, Mitică Ionescu 0.50, Petre Vălsănescu —.50, Un Român 2.—, Ana I. Herța 2.—, Ilie Herța 2.—, Ion Moga 3.—, Petrică Popescu 1.—, Dumitru Stoicescu 1.—, Gh. Gh. Ionicescu 2.—, V. Mârzea 2.—, C. Popovici 3.—, Căpitan Enescu 5.—, I. Erbașu 3.—, Un macedonean 1.—, G. Dumitrescu 3.—, I. Căciulescu 3.—, Nicolae Dragomir 2.50. Total 66.50.

Minunatele experimentări ale doctorului-chirurg Carrel. — *Iarăș o minune americană! Numai cât aceasta o face chirurgul american de origine franceză doctorul Carrel. Acest renumit chirurg a ținut la spitalul Brocca înaintea unui grup compus din somitățile medicale din Paris o interesantă prelegere însoțită de experimente despre posibilitatea înlocuirii membrilor bolnave ale corpului cu alte membre luate dela un corp străin.*

„In urma observațiilor și descoperirilor mele proprii — zice doctorul Carrel — m'am, convins, că aceste operații sunt posibile, numai cât se recere multă dibăcie și mult sânge rece în ducerea lor la îndeplinire. E de observat însă că reușita lor se împedecă de un alt lucru foarte însemnat: individualitatea corpului respectiv. Astfel e ușor să îndepărtăm rărunchi din corpul unui câne, căci dacă după câțva timp îi vom așeza iarăș la loc, cânele acela va trăi mai departe, tot așa și dacă punem în locul lor rărunchi unui al doilea câne de o individualitate perfect egală cu a cânelui dintâi, bineînțeles dacă s'ar putea afla un astfel de câne. Nu tot așa am experiat însă introducând rărunchi unui câne cu totul de o altă individualitate. Cânele operat în cazul acesta după opt zile începe a arăta simptomele unei îmbătrâniri fără vreme și piere încetul cu încetul.

Tot astfel se poate aplica acest sistem de operație și la oameni — zice mai departe eruditul chirurg —, dar trebuie să luăm în considerare restricțiunile enunțate mai sus.

Mai sunt apoi unele operații, unde e necesară înlocuirea pielii, ca de ex. la arsuri. Aici avem lipsă de o anumită cantitate de piele, dar nu totdeauna se vor găsi indivizi, cari să se învoiască să împrumute și deaproapelui lor cantitatea de piele recerută. Aici iar mi-am făcut observațiile

mele — zice doctorul Carrel — și anume am experiat, că pielea se poate conserva, ca și când ar fi pe trupul viu, ungându-o gros cu vaselină. In urma acestor descoperiri m'am pus în legătură cu clinica de moașe din New-York, care în totdeauna să-mi furnizeze pielea de pe corpul copiilor născuți morți, pe care eu să o conserv și să o întrebuintez de câte ori mi se va da ocaziune. Conservarea se poate face excelent pe timp de mai multe luni. Astfel n'ar fi nici o mirare, dacă pielea arsă de pe corpul unui om din Siberia, ar fi înlocuită cu o bucată de piele adusă tocmai din inima Americii — sfârșește d. Carrel, iar noi? Dacă au crezut o sumedenie de învățați in ale medicinei, trebuie să credem și noi.

Intrigi ungurești. La deschiderea de Marți a Reichsratului — după cum s'a scris în acest ziar — președintele Sylvester a făcut propunerea ca să se trimită împăratului Wilhelm felicitări, cu ocaziunea jubileului. Mai mulți deputați poloni și slavi însă au protestat, — și astfel trăgându-se vremea, în sfârșit camera austriacă a renunțat la felicitări.

Presa ungurească, îndeosebi „Budapesti Hirlap”, a prins prilejul ca să pună din nou în lumină strălucitoare calitățile de rasă ale neamului unguresc. „Budapesti Hirlap” după face elogiul împăratului Wilhelm, al cărui jubileu este o sărbătoare universală, a Europei, spune că națiunea ungurească a dovedit că știe să stea la înălțimea momentului, — deci departe de o astfel de națiune cultă să ajungă a se degrada cum s'a degradat în camera austriacă elementul slav al monarhiei neștiutor de cinstea cuvenită unui jubileu al împăratului Wilhelm. Insinuătorul „Budapesti Hirlap” din nou pune pe scenă pe „nobilul popor unguresc”, „iubitor de progres”, elementul cel mai mobil al civilizației în monarhie — chiagul monarhiei și buricul Europei.

Calitățile bravului popor unguresc le cunoaștem noi, și le cunoaște și lumea mare a Europei. Trimbițate cum sunt de „Budapesti Hirlap” ele pot servi cel mult pentru îndușmări și intrigi între popoarele conlocuitoare, pentru înstăpânirea tot mai temeinică a anarhiei în viața publică a monarhiei.

Chemarea sub steag a învățătorilor. Învățătorii și candidații de învățători, cari nu și-au făcut încă stagiul militar, în baza punctului 6 al §-lui 30 din partea a doua a instrucțiunii pentru legea militară, vor fi chemați sub arme cu termenul de 27 Iunie n. pe timp de opt săptămâni. Iar acei învățători sau candidați de învățători, cari și-au făcut miliția vor fi chemați la manevre cu termenul de 21 Iulie n. pe timp de 4 săptămâni.

Nouii membri corespondenți și onorari ai Academiei Române. In sesiunea generală care s'a încheiat la 30 Mai v. Academia Română a ales pe următorii membri corespondenți și onorari:

Membri corespondenți:

D. G. Bogdan-Duică directorul liceului Mihai Viteazul, în calitate de corespondent la secțiunea istorică.

D. d-tor Eugen Botezat profesor la Cernăuți în calitate de corespondent la secția științifică.

D. conte F. de Montessues de Ballore, directorul serviciului seismologic din Chili (America de sud.)

Membri onorari:

Au fost aleși membrii onorari următorii învățați străini, — oameni de științe.

D. profesor Antonio Baldacci din Bologna;

D. Louiss Duparc;

D. Philippe Guye profesor la universitatea din Geneva;

D. William Rainsany profesor universitar la Londra;

x Se caută AGENȚI AMBULANȚI pentru Banca Generală de asigurare din Sibiu, precum și pentru agentura ei principală din Arad. Se cere ca reflectanții să aibă calificare deplină și să știe achiziționa asigurări împotriva focului, asigurări de viață etc. Doritorii să se anunțe fie la Sibiu (Nagyszeben), fie la Arad, József-főherceg-ut 2.

ORONIA SOCIALA

Dela „Reuniunea sodalilor români din Sibiu”. Duminecă, la 9/22 Iunie 1913, se joacă în favorul darurilor de Crăciun pentru săracii noștri în Teatrul orașenesc din Sibiu:

Ovidiu Șicană, farsă în 3 tablouri, localizată de I. A. Bassarabescu, și

O șezătoare la țară, piesă populară cu cântări, jocuri și doine din fluer, într'un act de I. C. Luncan și G. D. Mugur.

Inceputul la ora 8 seara. Prețul locurilor e foarte redus.

Dela reuniunea femeilor române din Cluj. Dna președintă Ana Popp de Lemeni și d. secretar Dr. Simion Nemeș convoacă adunarea generală a reuniunii femeilor române din Cluj „Sf. Maria” pe ziua de 22 Iunie în localul școlii de fetițe (Jókai u. 6), la orele 4 d. a. La ordinea de zi e pus următorul program:

1. Deschiderea adunării și alegerea alor 2 verificători.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul socotelilor.
4. Alegerea alor 2 comisii pentru cenzurarea rapoartelor, înscrierea de membri noi și candidarea noului comitet.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea noului comitet.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

Grâu pe Octomvrie	cor. 11.40
Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.85
Secară pe Octomvrie	cor. 9.02
Porumb pe Iulie	cor. 7.99
Porumb pe August	cor. 8.07
Porumb pe Mai 1914	cor. 7.61
Ovăș pe Octomvrie	cor. 8.80

IN ATENȚIA PREOȚILOR ȘI INVĂȚĂTORILOR.

Plantele de leac.

În legătură cu foiletonul nr. 107 al ziarului nostru am atras atenția cetitorilor asupra isvorului de sănătate și câștig pentru acei, cari ar cultiva plantele de leac. Revenim acum din nou îndemnând preoțimea și învățătorimea să se folosească de ocaziunea binevenită a cursurilor practice, ce se vor deschide la academia de agricultură din Cluj. Scopul acestor cursuri e să răspândească cunoștințele necesare la valorizarea plantelor de leac, îndeosebi a plantelor sălbatice, cari ar putea fi adunate din împrejurimile satelor noastre. Chiar și acei cari cunosc plantele, nu vor putea face o marfă de valoare, dacă nu știu cum trebuie să usuce și să îngrijească plantele. Vor face fân, iar fânul nu-l cumpără în farmacii.

O carte cetită poate să îndemne; cursurile practice sunt adevărata școală a vieții și cine vrea să participe la ele să-și înainteze rugărilor, adresate ministrului de agricultură, la direcțiunea academiei de agricultură din Cluj, (Kolozsvári gazdasági akademia) cerând favorurile, de cari vor fi împărțși ascultătorii cursurilor: locuință gratuită și 64 cor. în bani (pentru călătorie și alte spese.) În unul din numerii trecuți s'a strecurat o greșală de tipar: era scris 24 cor. în loc de 64 cor. cât lichidează ministerul

participanților la cursuri. Favorurile acestea se fac din visteria țerii, avem deci și noi drepturi la ele. Rugărilor să le înaintăm până la 10 Iulie.

Fiind ținta cursurilor răspândirea cunoștințelor pentru valorizarea plantelor de leac, credem că ar putea participa la ele și alți intelectuali ai satelor noastre. Îndeosebi clericii și pedagogii cursurilor ultime, ca viitori preoți și învățători, ar putea cere ajutorul statului pentru cercetarea cursurilor, și credem că vor și primi sprijinul cerut, căci de cele mai multe ori la astfel de cursuri nu se anunță ascultătorii în numărul recerut.

Tot aici amintim că la academia de agricultură din Cluj este o secție pentru cultivarea plantelor medicinale și între straturile întinse ale grădinei se lasă oricine mai ușor influențat ca să cultive în viitor în mod rațional plantele de leac.

Comitetele școlare, dacă au o grădină la îndemână s'ar putea gândi la cultivarea plantelor de leac, preferind la viitoarele concursuri pe acei, cari au cunoștințe necesare pregătirii și valorizării plantelor medicinale, și îndemnând pe actualii învățători să ia parte la cursurile acestea. Din venitul relativ mare ar putea plăti salariile învățătorilor. Ar fi unul dintre cele mai bune modalități pentru susținerea școlilor. (vs.)

DETRAGEREA PIERDERILOR LA ACȚII DIN VENITUL BRUT.

— O ordinațiune ministerială importantă. —

La intervenția „Asociației regnicolare a institutelor de bani” („Pénzintézetek Országos Egyesülése”) ministrul de finanțe Teleszky a emis cu data de 19 Mai a. c. sub nr. 25,436 o ordinațiune circulară către toate direcțiunile financiare din țară, prin care le înștiințează pe acestea, că îngăduie, în mod excepțional, ca la acele institute de bani, cari au avut acții dela „Magyarpénzintézetek központi hitelbankja” și au amortizat în bilanțul pe 1912 pierderile avute la acțiunile acestei bănci, pierderile acestea să se poată detrage din venitul brut cu ocazia fixării dării pe anul 1913.

Detragerea din venitul brut a acestor pierderi este îngăduită exclusiv numai în acel caz, dacă de fapt valoarea acțiunilor din chestiune a fost amortizată atât în bilanțul de avere, cât și în contul de profit și pierdere pe 1912 al respectivului institut și suma pierderii a fost arătată în cifre.

Dispoziția aceasta a ministrului de finanțe are valoare exclusiv numai pentru fixarea dării bazată pe bilanțurile anului 1912.

Recomandăm ordinațiunea de mai sus în deosebita atențiune a băncilor noastre interesate în cauză.

Sfera de competență a directorului executiv. Funcționarul unei bănci falimentate a cerut să i se calculeze plata pe un termen de abdicere de 6 luni și aceasta pretensiune a sa să fie seriată față de masa de concurs între pretensiunile de clasa I.

Curatorul masei de concurs denegându-i cererea funcționarul a produs dovezi că de fapt directorul executiv al societății falimentate i-a promis un termen de abdicere de 6 luni. Cu toate acestea instanța primă, tribunalul comercial și cambial, a fixat numai 3 luni ca termen de abdicere și a enunțat că promisiunea făcută de directorul executiv s'ar fi ridicat la valoare de drept față de societatea pe acții numai dacă ar fi fost aprobată de direcțiune.

Curia reg. prin sentința sa Nr. 686/913 v. a aprobat sentința instanței prime. Prin urmare directorul executiv este în drept a încuviința un drept de abdicere mai lung decât cel legal, numai dacă direcțiunea l'a autorizat la aceasta.

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul” nr. 11, 1913 cu următorul cuprins bogat și variat: Oct. C. Tăslăuanu: Silistra. Dr. Gh. Murnu: Expoziția a 12-a a Tinerimei artistice. St. O. Iosif: Cântec (poezie). I. Agârbiceanu: Inspecție. Gheorghe Duma: Aeternum vale (poezie). Ion Iosif Schiopul: Românii din America. Maria Cunțan: Cuvinte sufletești (poezie). I. Agârbiceanu: Arhanghelii roman. (Trei stelute): Așteptare (poezie).

Dări de seamă: D. Tomescu: Al. Cazaban: Intre femeie și pisică.

Cronici: Ion Grecu: Semne de descompunere. D. N. Ciotari: Câteva chestiuni literare. Adrian Corbul: Scrisoare din Franța. E.: Operă românească în Sibiu. Victor Stanciu: Chestiuni de Fiziologie. Insemnări: Protocolul dela Petersburg. Ady Endre. Scoli călătoare. Liga Culturală. Spi-cuiri. — Pentru fondul ziaristilor. — Poșta Redacției. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: St. Luchian: Lica; Dem. Hârlescu: Sala de așteptare.

Dr. Leonida Colescu: „Populațiunea românească din Ungaria”, o broșură de 8 pagini. Tendința broșurei e ca să evedențieze cât mai bine puterea numerică a Românilor din Ardeal și Ungaria.

POȘTA REDACȚIEI.

Dr. A. B. Panciova. Da, motivele sunt cele imaginate de dta. Avem de altfel o droaie de procese, tot atâtea semne că se atacă cu furie temelile materiale ale ziarului.

D. Emil Marcu, Tic. Regretăm că a întârziat din lipsă de spațiu.

T. C. Săliște. Am găsit în ele calități cari promit. Au fost de mult publicate amândouă. De altele nu ne aducem aminte. Ocazional vom căuta în colecția ziarului, ca să-ți spunem și numerele în cari au apărut.

Nu știm nici o condiție de felul celei ce dorești.

L. B. Bucium-șasa. Va apare în numărul de mâine.

N. D. Mediaș. Nu e publicabilă.

I. C. în B. Intârzie din lipsă de spațiu.

Augustin Dănilă, Mileac. În internatul școlii civile din Arad absolut nu se primesc cleve în mod gratuit. Cere informațiuni în chestia asta dela d. Dr. Vasile Bologa, directorul școlii civile din Sibiu și adresează-te și reuniunii femeilor române din Brașov, la adresa dnei presidente Maria Baulescu.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțămită publică.

În durerea inimei în care mă găsesc din cauza trecerei din viață la cele eterne a scumpei și neuitatei mele soții preoteasa M. Popa Grama aduc cele mai vii mulțămiri numărșilor prietini și cunoscuți, cu ne-au adresat mângăiere și condoleențe ar momentele acele de grea încercare.

Mulțumesc totodată și stimaților D-na și Doamne, cari din dragoste creștinească au petrecut la cele eterne pe scumpi noastră defunctă.

Ga 1203

Jalnica familie

Vincentiu P. Grama
preot.

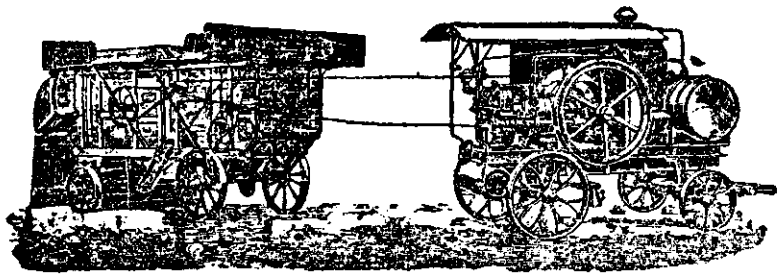
ANUNȚ „La Sanatorul naturalist modern, „Grigore Alexandrescu, București”.

Pentru prevenirea și vindecarea tuberculozei (ofticeii) este vacant postul de al 2-lea medic asistent. Persoanele ce doresc a ocupa acest post se vor adresa diui Dr. I. Mitorlescu, directorul Sanatorului, București strada Co-vaci nr. 19. A. 1203

INSTIINȚARE! Aducem la cunoștința domnilor propriet. economi, că **pentru sezonul trierului** suntem în pozițiunea să putem expedia imediat 8 garnituri de 4 HP. pentru imblătit cu vapori, 6 garnituri de 6 HP. și 6 garnituri de 8 HP., precum și mai multe garnituri de imblătit cu benzină și motoare foarte ieftine și pe lângă plăceri favorabile în rate de fabrică. Avem în depozit mai multe garnituri uzate.

„ Schimbăm garnituri. „

Bu 1189

FRĂȚII BURZA prăvălie de mașini econ. și ferărie, reprezent. cerc. ai fabr. de mașini Schlick și Nicholson.
A R A D, PIAȚA BOROS-BÉNI NUMĂRUL 1.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL
 SIBIIU, Honterusgasse n. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispozițiã stîm. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8-10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 66)

Convingerea e siguranța cea mai bună: La comande mari mă prezînt oriunde pe spesele proprii.

Ochiuri de găină, bătătură, întărituri, nișeluri, dispar în timp de 48 ore dacă folosești „CANNABIN“.

1 sticlă . . . . . 1.40 cor.
 3 sticle, porto plătit 3.—

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCHE, Győr, XIII.

la 907

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.
NAGYSZEBEN—SIBIIU.

(Se 186-89)

Intreprindere de Menier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: sceluri, parcașe, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remize, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de marmintă, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, văleale, etc. Granit artificial și pietri artificiali din nisip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stacatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

MINISTERUL FINANTELOR
 Direcțiunea Contabilității Generale a Statului și a Datoriilor Publice.
 Datoria Publică.

nr. 28886 din 24 Maiu 1913.

PUBLICAȚIUNE

A 15-a tragere la sorți a titlurilor de rentă % amortibilă din 1905, (rentă convertită) însumatul de Lei 424,613.000, se va efectua în ziua de 18 Iunie (1 Iulie) 1913, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 în 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri a valoare nominală de Lei 2,891.500 în proporția următoare:

5 titluri à 20.000 lei	100.000 lei
349 „ „ 5000 „	1,745.000 „
2093 „ „ 500 „	1,046.500 „

2447 titluri p. o valoare nom. de 2,891.500

Publicul este rugat a asista la tragere.
 Directorul Comptabilității Gen. a Statului și a Datoriei Publice.

D. Petrovici.

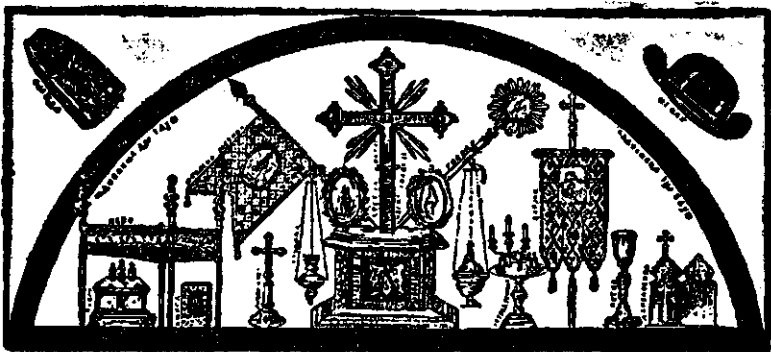
Kratochvill Agoston turnătorie de lucrări de artă și firme.
 BUDAPESTA, VII., Cserhát u. nr. 22.

Ka 143-30

Tablele de firmă vârsate din bronz și zinc pentru oficii, medii, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. La mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

PENTRU ARANJAMENTE ȘI LUCRURI BISERICESTI,

dacă voți să cumpărați, cereți prețcurent dela fabrica de industrie artistică bisericească a firmei

VRANITS és TAUSCH Wa 1013 **Ujvidék.**

PRIMA TURNĂTORIE DE CLOPOTE.

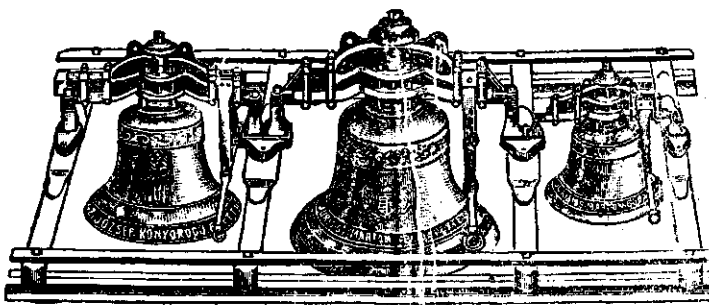
Ju 981

JURISIGS MÁRTON

montor de clopote și fabricant de staluri pentru clopote

BUDAPESTA, Rozsa-u. 51-53.
 Firmă catolică. Telefon 77-51.

Execută orice lucrare în această branșă: expediază clopote excelente cu tonuri curate și pline, rețornă clopote vechi, remontează clopote vechi pe coroane învâritoare din fer vârsat sistem Pozdech, eventual pe coroană învâritoare din fer făurit. Schimbă limbi învechite etc. Execută staluri drepte și orizontale din fier de clopote, eu prețuri moderate. — Cu prospecte servesc cu plăcere. Mai departe execut tot felul de aranjamente complete pentru ateliere de lăcătușerie și făurărie.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1912.		ACTIV		1913.		
28 Mai				18 Mai	25 Mai	
217 922 082	155 964 082	} stoc metalic {	aur	146 105 314	203 141 606	202 738 314
	61 958 000		trate consid. ca aur	56 633 000		
891 673			Argint și diverse monede		1 562 272	1 536 655
207 240 015			Portofoliul român și străin		142 405 950	140 007 170
15 965 622	7 091 400	} Impr. pe ef. publice		14 349 300	28 628 571	29 840 215
	8 874 222		„ în ct. crt.		15 490 915	
13 273 740			Imprumutul Statului (fără dobândă)		12 802 059	12 802 059
11 995 720			Efectele Capitalului social		11 999 729	11 999 729
17 506 377			Efectele fondului de rezervă		17 199 377	17 199 377
4 191 821			„ amort. imobil. mobil. și mașinilor		4 116 781	4 116 781
6 123 584			Imobile		6 424 035	6 434 611
803 780			Mobilier și mașini de imprimerie		886 201	886 312
960 571			Cheltuieli de Administrațiune		1 419 117	1 430 428
110 202 555			Efecte și alte valori în păstrare		113 340 942	113 042 342
66 733 444			Efecte în gaj și în păstrare provizorie		107 860 515	109 823 588
31 922 770			Conturi curente		33 153 302	32 222 785
8 091 622			Conturi de valori		7 426 716	7 763 611
2 576 770			Conturi diverse		3 946 193	3 981 182
716 402 146					696 313 366	695 825 159
			PASIV			
12 000 000			Capital		12 000 000	12 000 000
32 381 958			Fond de rezervă		34 540 298	34 540 298
4 766 612			Fondul amort. imobil. mobil. și mașini		5 076 460	5 076 460
460 330 280			Bilete de bancă în circulațiune		386 481 810	384 970 010
2 476 515			Dobânzi și beneficii diverse		3 864 486	4 055 013
9 699 556			Conturi curente și recipise la vedere		11 385 236	10 575 038
176 935 999			Efecte și alte valori de restituit		221 201 457	222 865 930
17 811 226			Conturi diverse		21 763 619	21 742 410
716 402 146					696 313 366	695 825 159

Taxa: Scont 6%, Dobânda 6 %.

I CUTIE (P1 301-100)
cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE
De vânzare la librăria și papetăria
PICHLER SANDOR
ARAD, piața Szabadság, nr. 1.

Braun Antal
primul fabricant de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14
(Casa proprie).

Cel mai mare, mai ieftin și mai renumit magazin de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud. Mare depozit de violini, cimbele cu tonuri curate și puternice, — fabricate proprii, precum și instrumente de metal, de lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de lovit. Specialist în executarea instrumentelor cu arcuș și de metal și reparator pentru tromboane acustice. Se garantează pentru tonuri curate și puternice! Expedează instrumente muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte moderate. Mare asortiment de achizite muzicale.

Reparaturile se execută prompt și conștiințios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat gratis și franco. (Ba 178)

Bencsik Zsigmond in DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comanda din provizorie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: prompt ::

Be 318

Mierzinsky Ferencz
atelier fotografic

TIMIȘOARA-FABRICĂ, buev. Andrassy nr. 12.

Lucrări fotografice excelente, înmăririi în aveler platină, oleu și argint bronz după oricare tablou. Specialități: fotografii de copii și grupuri, precum și totfelul de lucrări în aceasta branșă, cu prețuri foarte moderate, execuție elegantă. Seara fotografieri la lumină electrică. Telefon 13—41.

(Mi 649—)

Gratis

ne, dar pentru puțin foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune orologe, orologe cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici la

Szentgyörgyi Gy. Gyula
orologier

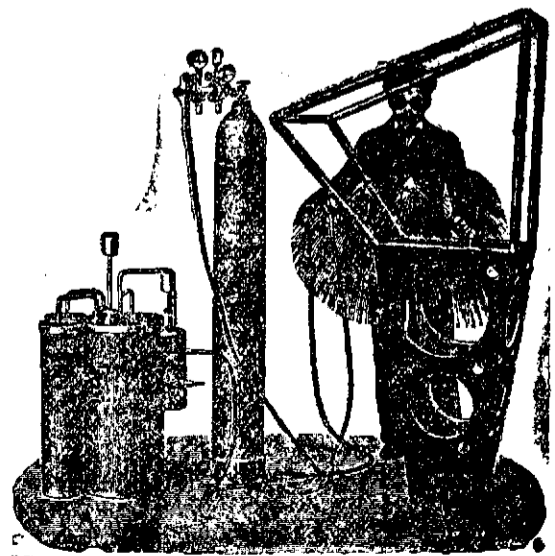
Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumparii de orologe ofer garanță.

(Se 150—60)

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és TsaBUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20—59.)Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.
Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199—120)

CEL MAI MODERN INSTITUT
 TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
 UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

CONCORDIA

TELEFON
 NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TELEFON
 NR. 750.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 11a.

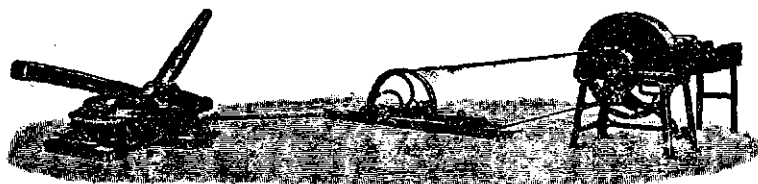
Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
 promptă.

Prețuri
 moderate.

ca o cu ma
 în stere nti
 n st

BCU Cluj / Centrul University Library Cluj

MAȘINE PENTRU NUTREȚ

tecătoare de paie mânate cu mâna, manej și vapor, de tăiat sfeclă, mori de uruit în execuțiunea cea mai bună, mai practică și perfectă.

Umrath & Co.,

Budapest, V. Váci-körut 60.

Construim: locomobile, locomotive de treerat, presse pentru paie, elevatori pentru paie, manej (göpluri), mașine de treerat și curățit, mașine de tăiat nutreți, mașine de sămănat și secerat, presse de struguri, pompe.

Correspondență românească.

U 731

La cerere trimitem gratuit catalog
:: ilustrat bogat și oferte. ::

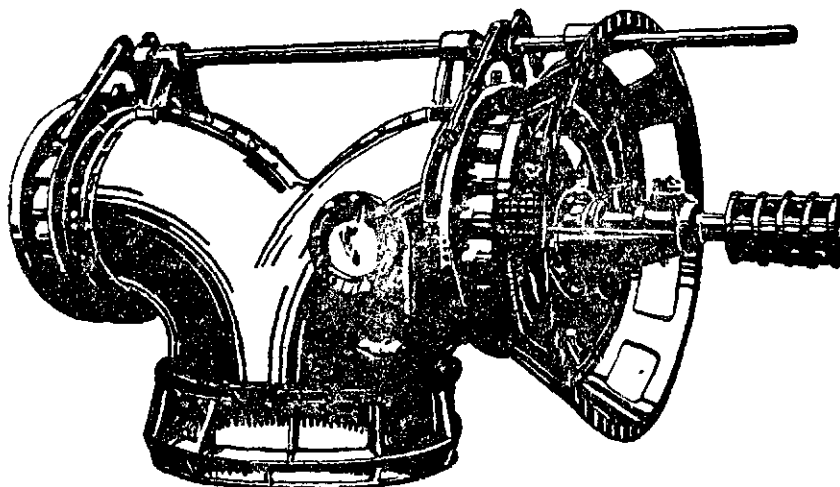
FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mânate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

in cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

SI 50-60 III.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sporocasa ungh. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutelor financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinel.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afacere fără de schimbare că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIKOR, TINIȘ, TORONTÁL, CABAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(No 229-245) Telefon nr. 850